

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Pigtraad-Gestapofangen

Nr. 3
Juni
1993

Det bedste billede,
vi hidtil har set af Adolf Hitler

Kammeraternes Hjælpefond

Stiftet 1945

Henvendelse om hjælp i henhold til fondens fundats rettes til kontorchef, cand.jur. Hans Andersen, Sløssevej 19, 4894 Øster Ulslev. 53 86 55 59.

Henvendelse ang. feriehjemmet på Kegnæs rettes til overlærer Preben Feddersen, 5874 Lunde-borg, Hesselager. 62 25 14 77. (Der er 7 senge). Feriehomeets adresse er: Flejmosen 4, Østerby, 6470 Syd-Als, Als. 74 40 53 42.

Tilsynsførende: Ejler Mortensen, Nørregade 6, 6440 Augustenborg, tlf. 74 47 17 04.

Medlemmer: Iflg. fundatsen paragraf 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre.

På fondens møde den 24. september 1977 besluttedes det, at fondens virksomhed især skulle samles om at videreføre feriehjemmet på Kegnæs, at videreføre bladet »Pigtraad« og at søge sikret, at 4. maj fortsat højtideligholdes i Ryvangen.

Forretningsudvalget:

Formand: Kontorchef, cand. jur. Hans Andersen.

Sløssevej 19, 4894 Øster Ulslev. Tlf. 53 86 55 59.

Næstformand: Civilingeniør Mogens Dyre, Kærvej 14, 6400 Sønderborg. Tlf. 74 42 86 26.

Kasserer: Skræddermester Povl Brandt, Glerupvej 19, 2610 Rødovre. Tlf. 42 91 13 72. Giro 1000 780.

Sekretær: Skoleinspektør Johs. Fosmark, Chr. Winthers Vej 1, 8600 Silkeborg. Tlf. 86 81 07 09. Giro 1000 780.

Overlærer Preben Feddersen, Caroline Amalievej 11, Lunde-borg, 5874 Hesselager. Tlf. 62 25 14 77.

Den øvrige bestyrelse består af:

Kontorchef Niels Christian Andersen
Volmersvej 5, 6330 Padborg
Tlf. 74 67 31 53

Oberst K. Kjeldsen
Tingagerhjemmet, 5750 Ringe
Tlf. 62 62 31 63

Overbetjent Ejler Mortensen
Nørregade 6, 6440 Augustenborg
Tlf. 74 47 17 04

Sektionschef Hans Bøjlund
Påbyvej 36, 6000 Kolding
Tlf. 75 56 90 49

Tandtekniker Leo Kæraa
Dalsvinget 1, 8270 Højbjerg
Tlf. 86 27 04 28

Redaktør Johs. Rasmussen
Ømkulevej 9, 7100 Vejle
Tlf. 75 82 65 72

Direktør G. Jespersen
Gullestrupvej 7, 7400 Herning
Tlf. 97 12 11 84

Herreekviperingshandler
Carl Otto Larsen,
Lærkevej 6, 6440 Augustenborg,
Tlf. 74 47 11 60

Provst Poul Riis
Hostrupsgade 9, 4200 Slagelse
Tlf. 53 53 35 34

Direktør Bernth Johannesson
Jacobys Allé 16, 2.th.,
1806 Frederiksberg C
Tlf. 31 31 86 86
Sommer 42 30 64 58

General Fl. B. Larsen
Lundsgårdsvej 16, 4180 Sorø
Tlf. 53 63 59 20

Maskinmester H.P. Skjoldborg
Skovbrinken 9, 6400 Sønderborg
Tlf. 74 42 57 07

Læge Axel Jørgensen
Duebrøderevej 14, 9000 Aalborg
Tlf. 98 10 15 80

Forvalter Axel Lauritzen
Lundtofteparken 42, 2.tv., 2800 Lyngby
Tlf. 42 88 12 42

Fhv. bestyrer
Solveig Skjøtt
Dalsø Park 128, 3500 Lille Værlose
Tlf. 42 48 56 74

Fangesammenslutningens Rekreativsfond

Fonden, der er stiftet af SAMMENSLUTNINGEN AF DANSKE FANGER FRA FRIHEDSKAMPEN 1940-45, yder støtte til rekreativophold for tidligere fanger og andre invaliderede fra frihedskampen.

Ansøgningskema kan rekvireres hos formanden: Jakob Jensen, Højager 12, 3230 Græsted, eller i de enkelte foreninger. Der kan bevilges støtte på indtil 75 pct. af rekreativopholdets samlede pris, dog max. kr. 4.000.

Der ydes støtte til ophold på egentlige rekreativhjem, kuranstalter, sanatorier etc. Til ophold af mere feriemæssig karakter kan der ikke bevilges støtte.

Ansøgningskemaet skal ved indsendelsen være udfyldt således, at samtlige spørgsmål er besvaret. Den i skemaet nævnte dokumentation skal være bilagt. Originale bilag vil blive returneret sammen med besvarelsen.

Da bevilgede beløb ikke kan udbetales til ansøgeren, men kun til rekreativopholdets arrangør, må skemaet indsendes i så god tid, at svaret kan være fremme, inden betaling for opholdet skal finde sted. Det må påregnes, at behandlingen af ansøgninger i fondens bestyrelse tager omkring 14 dage.

Neuengamme Foreningens Rekreativ- & Hjælpekasse til fordel for Frihedskampens Ofre

Adresse: c/o Frihedsfondens kontor, Æbeløgade 1, 2100 København Ø.

Midlerne fra salg af frimærker med overpris, til fordel for frihedskampens ofre og deres minde, udgivet i anledning af 40 års dagen - 4. maj 1985, uddeles til rekreativ formål eller -hjælp i særlige trangstifælde. Beløb kan søges af danske statsborgere, der er - eller vil kunne anderkendes - i henhold til lov om erstatning til besættelsestidens ofre § 1a.

Anmodning om ansøgningskema sendes til ovenstående adresse.

Bladet

Pigtraad- Gestapofangen

ABONNEMENT, BLADREGNSKAB OG ANNONCER

Jens Erik Finderup
Gadstrupparken 3
4621 Gadstrup
42 39 09 91
Giro 9 31 54 54

Årsabonnement 80.- kr.
Udenfor Skandinavien betales
et portotillæg på 80.- kr.

Eventuelle fejl i besørgelsen af
bladet rettes hurtigst muligt
ved henvendelse til udleveringspostkontoret.

REDAKTION

Johs. Fosmark
(ansvarshavende)
Chr. Winthers Vej 1
8600 Silkeborg
86 81 07 09

Kaj Christensen
Præstegårdsvænget 16
5210 Odense NV
66 13 80 10

TRYK

Fjerritslev Avis Offset

INDE I BLADET:

Samarbejde er vejen
til succes 43
Historisk Samling
i Esbjerg 44
Vigtig oplysning til
modtagere af erstatning 46
Runde dage 47
4-maj dagen i Ryvangen
samlede tusinder 48
Foreningerne 49-58

De følgende numre af vort
blad udkommer 15/8 og 15/10
1993. Stof må være redaktion-
nen i hænde senest en måned
før.

Pigtraad - Gestapofangen

NR. 3

JUNI 1993

48. ÅRGANG

Organ for Kammeraternes Hjælpefond og Sammenslutningen af danske fanger fra Frihedskampen 1940-45

Buchenwald-klubben · Dachau-klubben · Landsforeningen Erhvervshæmmede fra Frihedskampen
Landsforeningen Gestapo-Fangerne · Foreningen af Gestapofanger fra besættelsen · Hannover-Stöcken-gruppen
Horserød-Foreningen · Landsforeningen af kz-fanger fra Neuengamme
Ravensbrück-gruppen · Sachsenhausen-foreningen · Stutthof-foreningen · Theresienstadt-foreningen

Samarbejde er vejen til succes

Fornylig sad jeg og sludrede med en ung ingeniørstuderende. Han læser på Teknikum i Århus og klarer transportproblemet med toget, da han foretrækker at blive boende i Silkeborg. Han er nu i nærheden af afslutningen af sine eksamensprægede studier, og han bruger nu en del tid for at finde ud af, hvad det er, der skaber succes for en virksomhed i erkendelse af, at tingene jo ikke går af sig selv, og selv om han erkender tidens krav til demokrati, finder han dog, at ledelse er af afgørende betydning for trivsel og succes.

For nylig udtrykte han sin beundring for japanernes store fremskridt indenfor teknologi. Teknologi har hans store interesse, og han fandt, at især på dette område fortjener japanerne beundring.

Jeg stillede nu spørgsmålet: Hvad er da japanernes hemmelighed? og svaret lød: Samarbejde.

Ved at tænke nærmere over hans korte svar, må jeg sige, at jeg har oplevet mange eksempler på, at vejen til succes er samarbejde. I København oplevede jeg som skoleleder at få indblik i trivselen i mange hjem f.eks. for de 55 lærerkræfter, der var ansat på skolen. Efterhånden havde jeg lejlighed til at se indenfor i ret mange hjem, og i de enkelte hjem så jeg, hvor forskelligt man forvaltede de penge, som lærergerningen smider af sig, og gang på gang gentog eksemplet sig, nemlig, at hvor mand og kone fandt

hinanden i samarbejde, kunne de indrette et ligefrem elegant hjem - også skønt en lærerløn jo ikke når de store højder.

Man rejser let spørgsmålet, hvorfor trivselen er så vidt forskellig på de forskellige arbejdspladser. Jeg har nok fået forklaringen fra en kvindelig medarbejder, der sagde: Een orm er nok, forstået sådan, at en enkelt, der er aktiv som negativ kan ødelægge trivselen for en hel gruppe. Jeg har undersøgt, om hendes løsningssætning findes i »Bevinede Ord«, men uden held,

6. Du skal ikke tro du er mere end *os*.
7. Du skal ikke tro at *du* du-er til noget.
8. Du skal ikke le ad *os*.
9. Du skal ikke tro at nogen bryder sig om *dig*.
10. Du skal ikke tro du kan lære *os* noget.

Man gyser jo ved at gøre sig klart, at Janteloven tegner det sandfærdige billede af

USA er et gigantisk bevis på, at samarbejde kan skabe enorme resultater. Landet er en forbundsrepublik med 236 millioner mennesker på godt 9 millioner km², omfattende 50 stater med et udstrakt selvstyre, men med eet sprog, officielt, og med en fælles optræden i mange forhold, så man fristes til at kalde forbundsrepublikken verdens mest storslåede eksempel på, at samarbejde er vejen til succes.

Af og til er jeg ængstelig for Polens fremtid. Jeg holder meget af landet og folket. Sympatien er skabt i mine drengeår, da jeg med grebetthed læste Carsten Hauchs bog: En polsk familie. Landet er mishandlet af sine nabostater og 5 gange delt. Dette kalder på min sympati, men ordene POLSK RIGSDAG er desværre en kendsgerning og udtryk for manglende sans for samarbejdets afgørende betydning.

De nævnte ord henviser til forholdene i den polske rigsdag 1652-1791, hvor hvert medlem havde vetoret, hvilket førte til anarki.

Hele tiden spejder jeg efter beviser på, at den polske befolkning har forstået samarbejdets nødvendighed.

Disse betragtninger gælder i høj grad også for vort virke i og for grupper og foreninger.

hverdagen alt for mange steder. Janteloven bør ikke gøre os passive, men aktive, så vi siger, tænker og handler med henblik på at sætte loven ud af kraft, så vi i vor færd dyrker samarbejdet.

Det var jo i »Tyskertiden«, at danskerne i Nordslesvig fandt hinanden, og efter 56 års målbevidst kamp kom Nordslesvig jo hjem til Danmark. En sang, der betød så meget for sønderjyderne i udlændighedsårene, indeholdt ordene **FÆLLES VILJE** gør kampdagen skøn, og her må man gerne fremhæve ordene: **FÆLLES VILJE**, for det er jo blot en andet ord for samarbejde.

men alligevel kan hendes forklaring godt være rigtig, og det tror jeg.

Forfatteren Aksel Sandemose fastslår i Jantelovens 10 bud mange årsager til misvækst.

Janteloven lyder sådan:

1. Du skal ikke tro du *er* noget.
2. Du skal ikke tro du er lige så meget som *os*.
3. Du skal ikke tro du er klogere end *os*.
4. Du skal ikke bilde dig ind at du er bedre end *os*.
5. Du skal ikke tro du ved mere end *os*.

Historisk Samling fra Besættelsestiden 1940-1945

Af Ib Rahbek,
lektor, cand.pæd., Esbjerg

Kommentar til redaktionen:

Først vil jeg gerne rose redaktionen for den gode idé, man er påbegyndt realiseringen af i Pigtråd nemlig, at man vil bringe en omtale af de museer, samlinger, arkiver m.v., der med besættelsen som hovedemne er blevet oprettet rundt omkring i landet. På den måde vil der kunne skabes et bedre kendskab til de forskellige institutioner og dermed også styrke brugen af dem.

Samlingens placering og tilblivelse

Historisk Samling fra Besættelsestiden 1940-1945, der har til huse i samme bygning som Byhistorisk Arkiv, nemlig den tidligere tekniske skole, Torvegade 47, 2. sal, 6700 Esbjerg, er dermed fysisk placeret ikke blot i nær kontakt med dette arkiv, men bygningen ligger på et kommunalt areal, der tillige rummer Esbjerg Museum og Esbjerg Centralbibliotek.

Det kan både give nogle gode muligheder for samarbejde og gøre det let at besø-

ge de 4 institutioner eller henvises til en af de andre i påkommende tilfælde.

Historisk Samling er meget enestående derved, at den er resultatet af en enkelt mands deltagelse i modstandsbevægelsen og hans meget store efterfølgende indsamlingsarbejde.

Palle Schmidt, der gennem mere end 30 år var en meget dynamisk rektor for Esbjerg Seminarium, var under besættelsen lærer i Aalborg. Hans ungdom som KFUM-spejder og medlem af Dansk Samling gav ham en national og kristen baggrund for, at han tidligt blev engageret i modstandsarbejdet.

Sammen med nogle venner kom Palle Schmidt ind i en bladgruppe, men da et af medlemmerne i slutningen af november 1944 blev arresteret af Gestapo, måtte resten af gruppen gå under jorden.

Palle Schmidt rejste til København, hvor han tog ophold hos sin forlovedes familie i Gentofte, hvorfra han ofte foretog rejser til Aalborg som kurer.

Den 6. februar 1945 skulle han til et møde på »Samlens forlag« i København.

Gestapo havde netop den dag besat forlaget og arresterede alle, der mødte op derinde.

Palle Schmidt blev afhørt og indsat i Vestre Fængsel, og tyskernes anklager var på grund af et brev, de havde fundet i en postboks, meget alvorlige.

Under de daglige forhør i Shellhuset afviste Palle Schmidt dog meget systematisk alle anklagerne, og sagen trak derfor i langdrag. Netop den 21. marts 1945 kom han ikke med den første transport fra Vestre Fængsel, og det reddede sikkert hans liv.

Ved bombardementet af Shellhuset denne dag gik anklageakterne tabt, og alle de folk, der arbejdede med anklagen mod ham, blev dræbt.

Palle Schmidt forblev arresteret indtil befrielsen, men tyskerne havde altså ikke længere noget konkret at fortsætte opklaringsarbejdet på, så han slap derfor for de daglige forhør.

Samlingens indhold og anvendelse

Som nævnt havde Palle Schmidt allerede i den illegale tid systematisk samlet mange illegale blade og bøger, og efter krigens ophør supplerede han den oprindelige samling dels ved indkøb og dels med gaver, så at den ved flytningen i 1990 omfattede:

20-25.000 aktstykker med hovedvægten på illegale blade, bøger, flyveblade, småtryk etc.

En lang række vigtige dokumenter fra tyskernes, det danske politis, de politiske partiers og retssystemets arkiver fra besættelsesårene, samt beretninger om enkeltbegivenheder i perioden.

Ved et ihærdigt arbejde frem til dagen før hans pludselig død den 3. maj 1991 lykkedes det Palle Schmidt at supplere samlingen med en række mikrofilm, og han fik indspillet og overspillet en lang række lyd- og TV-bånd-interviews med kendte

modstandsfolk fra Esbjerg, men også fra andre dele af Region III og landets øvrige regioner.

Originale aktstykker kan kun benyttes på Samlingen

I begrænset omfang kan man få kopier af de aktstykker, der ikke er klausulerede.

Til hjælp i det daglige arbejde med Samlingens eget arbejde med skrivning af artikler og undervisningshjælpermidler samt til orientering for brugerne er der tilknyttet en håndbogssamling af efterkrigs litteratur. Disse bøger kan ikke hjemlånes, men kan give mulighed for et vist overblik over den - fortrinsvis danske - litteratur, der er udkommet om de politiske forudsætninger for krigsudviklingen, samt om specialemler vedrørende begivenheder og personer i relation hertil.

Denne håndbogssamling er ligesom den øvrige samling under stadig udbygning, men det er nødvendigt af hensyn til det store antal værker, der er udkommet om 2. verdenskrig og den tyske besættelse af Danmark at foretage en grundig vurdering af den pågældende litteraturs relation til Samlingens materiale iøvrigt.

Udover samarbejde med Byhistorisk Arkiv bør det også nævnes, at vi specielt har et meget velfungerende samarbejde med fremmedlånsafdelingen på Esbjerg Hovedbibliotek.

Aktuel status

Vi synes, at vi er nået et langt stykke ad vejen med hensyn til at få placeret det omfangsrige materiale og udarbejdet en række registranter indenfor de enkelte hovedgrupper, så det er blevet lettere at finde oplysninger om særlige begivenheder og centrale personer. Opdelingen i hoved- og undergrupper er foretaget efter samme model, som findes i Frihedsmuseets registrant, så at det skul-

De mange dokumenter kræver megen plads. Her ser vi en del af de 212 m hyldedeplads.

le lette søgningen, når brugerne bevæger sig fra den ene samling til den anden.

Vi har dog på nogle områder, bl.a. de lokale, følt det nødvendigt at tilføje nogle undergrupper.

Interesserede kan rekvirere en folder, der giver nærmere oplysninger om Samlingens indretning og de enkelte materialers placering.

Samlingens organisation

I oktober 1986 oprettedes »Fonden: Historisk Samling fra Besættelsestiden 1940-1945«. Palle Schmidt overdrog ved oprettelsen sin samling vederlagsfrit til denne fond.

Af fondens fundats fremgår det bl.a. under formålspunktet i § 2: »Samlingen står til rådighed for historisk forskning, udstillinger, pædagogisk oplysningsvirksomhed rettet mod folkeskolen, gymnasier, seminarier m.v.«

Her kan man tydeligt mærke Palle Schmidts stærke ønske om, at det bliver den udadvendte virksomhed, der er central for Samlingens virke.

Palle Schmidt håbede på, at hans livsværk måtte blive en central for en udstrakt pædagogisk virksomhed.

Han var selv uhyre aktiv i dette arbejde, både som foredragsholder og som skribent, men også i høj grad som deltager i samarbejde med andre pædagogiske institutioner, f.eks. amscentraler for undervisningsmidler og grupper af skolekonsulenter, der tilrettelægger undervisningsmateriale til tværfaglige projekter.

Dette sidste skulle have været udført f.eks. i forbindelse med den række af 50 års jubilæer, der netop i år kan markeres i forhold til centrale begivenheder under besættelsen.

Samlingen nåede da også at blive inddraget i arbejdet med stof til bearbejdning af emnet »Den 9. april 1940«.

I fundatsens § 4 står der, at det er Palle Schmidts ønske, »at Samlingen forbliver i Esbjerg,« men samtidig står der i § 9, at »Samlingen er hjemmehørende i Esbjerg, så længe Esbjerg kommune vederlagsfrit stiller lokaler til rådighed, hvor Samlingen kan opbevares på betryggende vis og er tilgængelig

for studier, og der ydes støtte til registrering, vedligeholdelse og brug af Samlingen i overensstemmelse med formålet. Der oprettes en aftale mellem Esbjerg kommune og fondens bestyrelse om disse forhold.«

I samme paragraf står efterfølgende: »Såfremt aftalen med Esbjerg kommune opsiges eller bortfalder af anden grund, tillægges der bestyrelsen mulighed for at ændre fundatsen således, at Samlingen flyttes.«

Paragraffen afsluttes med bestemmelser for, hvorledes fonden kan/skal opløses.

Fonden ledes af en bestyrelse, der består af 4 medlemmer. Rektor Palle Schmidt var »født formand« indtil sin død i 1991. Efter den tid har bestyrelsen haft følgende sammensætning:

Formand: advokat Preben Schmidt (formandsposten beklædes altid af et medlem, udpeget af Palle Schmidts livsarvinger).

Øvrige medlemmer: lektor Verner Bruhn (valgt af Historisk Samfund for Ribe amt), borgmester Flemming Bay Jensen, og udvalgsformand, skoleinspektør Rasmus Bebe.

De to sidstnævnte er udpeget af Esbjerg kommune for en periode af 4 år.

Bestyrelsen har bl.a. til opgave at ansætte den faglige, daglige leder af Samlingen.

Samlingens aktuelle status

Palle Schmidt nåede selv bl.a. at producere to meget værdifulde faglige værker:

»Allierede Flyveblade«

»Sort propaganda«.

Af større opgaver derudover, som Samlingen selv har været initiativtager til, kan nævnes en tydnings og oversættelse af to større samlinger af kalendernotater, som er foretaget af tyskere, som har spillet en central rolle under besættelsen, nemlig det tyske Riges Befuldmægtigede, dr. Werner Best og Oberleutnant von Heydebreck. Dette arbejde har været ret både vanskeligt og omfattende, fordi notaterne er håndskrevne, og skrifttypen er gotiske bogstaver.

Det har derfor været nødvendigt for Samlingen at trække på en række personer, der bl.a. igennem deres egen opvækst i Sønderjylland i udlændighedstiden eller af interesse for slægtsforskning

Palle Schmidts kæreste arbejdsplads, først et deltidsjob, og efter pensioneringen var det hans ulønnede heltidsjob.

har lært denne for os andre meget specielle skrift.

Det var en utroligt spændende opgave, som Samlingen skylder disse mennesker en stor tak for deres frivillige og ulønnede bidrag til løsningen af.

Arbejdet med dr. Bests notater er tilendebragt, og de bøger, der er kommet ud af det, har i stort omfang været udlånt i forbindelse med historiestuderendes skrivning af specialopgaver.

von Heydebreck-projektet er blevet forsinket på grund af de ændrede forhold i forbindelse med Palle Schmidts død.

Desværre fik Palle Schmidt kun i en kort periode mulighed for at nyde at se Samlingen befinde sig i de smukke omgivelser, som nu danner rammen om både Samlingens materialer og det interne arbejde med registrering og bearbejdning af de store mængder arkivalier og om det udadvendte arbejde.

Foruden de før nævnte virksomheder omfatter det daglige arbejde en del kontakter til skoleklasser, der i en periode arbejder med besættelsestiden som emne, ligesom historiestuderende fra Aalborg, Århus og nok specielt Odense Universitet som

nævnt henvender sig om fremskaffelse af kildemateriale til deres specialeafhandlinger.

Samlingen søger også at opretholde og udbygge en ret omfattende kontakt til forskere og praktisk arbejdende pædagoger i Sverige, Østrig, Storbritannien, Frankrig og naturligvis også Tyskland.

Det har tillige været en stor udfordring og glæde at kunne hjælpe pårørende til bl.a. allierede flyvere, der er styrtet ned over Danmark, til at finde frem til, hvor disse nedstyrtninger er foregået og hjælpe dem til at finde tilbage til og løse op for denne naturligvis følelsesmæssigt meget belastende familietragedie.

Alle, der har behov for flere oplysninger om Samlingen eller som ønsker at besøge den, er derfor meget velkomne til at henvende sig hertil enten skriftligt på den i indledningen nævnte adresse eller telefonisk på 7518 1855, lokal 27.

Samlingens fremtid

Pr. 1. april 1993 skete der en væsentlig og meget glædelig ændring i ledelsesformen, idet bestyrelsen fra denne dato har ansat cand.phil. Claus Jensen som fast daglig leder af Samlingen.

Til Frihedskampens organisationer

Folketinget har med virkning fra 1. januar 1994 vedtaget en ændring af loven om erstatning til besættelsestidens ofre, hvorefter det nu ikke længere kræves som forudsætning for at få tilkendt hædersgave, at den pågældende har fået nedsat erhvervsevnen med halvdelen eller derover. Det er dog stadig en forudsætning, at betingelserne i lovens § 1a, nr. 1, 2, 3 eller 4 eller § 1c opfyldes.

Hædersgaven er iøvrigt forhøjet med 400 kr. årligt til 5.800,- kr. årligt. Kompetencen til at tilkende hædersgave er flyttet til Arbejdsskadestyrelsen fra Erstatningsrådet.

Erstatningsrådet skal nu være ankeinstans, men samtidig hjælpe Arbejdsskadestyrelsen med at undersøge om ansøgeren er omfattet af lovens § 65 (om unational optræden).

Vi er derfor ved at udarbejde en ansøgningsblanket, som fra 1. juli 1993 vil kunne fås i Arbejdsskadestyrelsen eller i Frihedsfonden.

Hvis en ansøger også mener, at han har pådraget sig

invaliditet som følge af krigsbegivenheder, benyttes den almindelige ansøgningsblanket.

Ansøgningen indsendes gennem Frihedsfonden og Erstatningsrådet til os, og hædersgaven tilkendes fra 1. januar 1994, hvis vi har modtaget ansøgningen inden da. Hvis vi først modtager den senere, løber hædersgaven fra ansøgningens dato.

Hvis vi modtager mange ansøgninger, må der desværre regnes med, at der går et stykke tid med sagsbehandlingen.

De personer, der nu modtager rente efter loven, beregnet efter en invaliditetsgrad, der er mindre end den tidligere grænse på 50 procent, skal **ikke** indsende ansøgning, idet de vil få brev om tilkendelse af hædersgave i god tid inden 1. januar 1994.

Venlig hilsen
Arbejdsskadestyrelsen
Ole Behn

Frihedsfonden
Anna-Lise Clausen

29. august markeres

Der bliver mange arrangementer rundt om i landet den 29. august. Der er vistnok ingen, der har overblik over alle de mange aktiviteter.

Fangesammenslutningen og Frihedskampens Veteraner lægger hver sine kranser ved mindesmærker og grave.

I fællesskab arrangerer de to organisationer en stilfærdig højtidelighed i Mindelunden i Ryvangen i København engang om formiddagen. Tidspunktet ligger ikke fast.

Det forventes, at Regentparret kommer til stede, og at Dronning Margrethe II lægger en krans ved hovedmonumentet. Der blæses »Last Post«, og der synges en sang eller to. Men der skal ikke holdes nogen tale. Der bliver lagt blomster på alle grave.

Statsministeriets 29. august udvalg har givet 15.000,- kr. i tilskud til dette arrangement.

Jakob Jensen

Til Folketingets medlemmer

22/3 1993

Vor bestyrelse har i dag på sit ordinære møde drøftet det forslag - L 233 - til lov om ændring af lov om erstatning til besættelsestidens ofre, som Socialministeren har fremsat i Folketinget den 17. ds.

Vi hilser med tilfredshed, at krav om tab af erhvervsevne nu frafaldes, således at alle, der er retlig anerkendt efter erstatningslovens par. 1 a nu får til delt hædersgave.

Det er et gammelt ønske, der længe og ofte er rejst af vore medlemmer, der herved imødekommes.

Socialministerens forslag - L 232 - om forhøjelse af hædersgaverne giver anledning til nogen undren.

Den foreslåede forhøjelse på 400,00 kr. årl. giver ca. 1,00 kr./dagl. - om søndagen dog ca. 2,00 kr. Det giver ikke anledning til jubel - især når anledning til forhøjelsen tages i betragtning.

I 1945 var højeste erstatning på 8000,00 kr./årl., mens hædersgaven var 800,00 kr./årl. Altså 10%.

Pr. 1/4 1990 er højeste erstatning 170028,00 kr./årl., mens hædersgaven er på 5400,00 kr./årl. Hæderen er unægtelig devalueret en hel del i årenes løb - fordi den ikke er dyrtidsreguleret.

Folketinget har benyttet forskellige mærkedage til at give forhøjelse af hædersgaven. Men det, man nu foreslår, er virkelig for ringe!

Vi skal tillade os at foreslå at hædersgaven forhøjes med mindst 2400,00 kr./årl.

Der var i 1990 6073 personer, der fik udbetalt erstatning fra Arbejdsskadestyrelsen.

Socialministeren anslår, at der nu vil være ca. 5300 personer incl. de ca. 1500 nytillkomne efter lov 233.

Med den frafaldsfrekvens, der kan udledes heraf, vil statens udgifter til erstatning og hædersgaver hurtigt falde med betydelige beløb år for år.

Lovens ikrafttræden burde være senest 1. juli 1993.

Med venlig hilsen
p.b.v.
Jakob Jensen

Fangesammenslutning

Vigtig beslutning i EF-Parlamentet

Torsdag den 11. februar 1993 traf EF-Parlamentet en beslutning, som har stor betydning for alle os gamle kz-fanger.

Beslutningen angår en række forhold, hvoraf de væsentligste skal nævnes her. Parlamentet anmoder således medlemsstaterne, Rådet og Kommissionen om bl.a. finansielt at støtte ethvert initiativ, der har til formål at bevare de nazistiske koncentrationslejre i lyset af deres særlige betydning og placere dem under europæisk og international beskyttelse.

Endvidere ønsker Parlamentet, at der foretages en undersøgelse af love og bestemmelser til bekæmpelse af nynazisme, racisme og fremmedhad i enhver form, og påpeger den forpligtelse, der påhviler Kommissionen, Rådet og Europa-Parlamentet

som signarer (underskrivere) af den fælles erklæring om racisme og fremmedhad til at anvende ethvert middel til bekæmpelse af alle udtryk for nynazisme inden for Fællesskabet, herunder forsøg på at anfægte disse uddyddelseslejres reelle historiske eksistens.

Også den ret omfattende preambel (forord) til beslutningen indeholder gode og vægtige udtalelse fra EF-Parlamentet. Parlamentet henviser således bl.a. til den trussel, der hænger over bevarelsen af de tidligere nazistiske koncentrationslejre, og afviser enhver vilkårlig sammenblanding af realiteten bag disse nazistiske lejre og deres eventuelle anvendelse efter krigen.

Disse meget vigtige udtalelser fra Europa-Parlamentet var resultatet af en henvendelse fra de internationa-

le komiteer for de forskellige kz-lejre (Auschwitz, Buchenwald, Dora-Ellrich, Dachau, Mauthausen, Natsweiler-Struthof, Neuengamme, Ravensbrück og Sachsenhausen). Delegationen, der blev ledet af den koordinerende formand for disse komiteer, Charles Desirat (Sachsenhausen), havde møder med samtlige demokratiske grupper i Parlamentet, og resultatet af disse møder blev, at Parlamentet med stort flertal vedtog beslutningen. 238 stemte for, 2 stemte imod, og 4 undlod at stemme.

Denne næsten enstemmige beslutning af EF-Parlamentet kan bruges - og bør bruges - også af os - ved eventuelt kommende henvendelser til regering og Folketing.

Hans Andersen

FIR-Büro møde i Wien

den 3. april 1993

Büromødet afholdtes under forsæde af præsidenten Alix Lhote, Frankrig, og under overværelse af ærespræsident Avv. Arialdo Banfi, Italien. Der var deltagere fra 19 lande med repræsentanter fra 24 foreninger. Desuden deltog præsident og sekretær for den jødiske organisation for modstandsfolk, krigsdeltagere og deporterede.

Fra Danmark deltog Helge Kierulff.

Beretning blev aflagt af sekretær Oskar Wiesflecker, Østrig.

Man konstaterede bl.a., at ganske vist er afrustningen kommet i gang, men nogle stater forsøger at omgå det ved at modernisere eksisterende masseødelæggelsesmidler. Den internationale våbenhandel flourer.

I forbindelse med positiv omtale af f.eks. Lyskæderne nævnte Wiesflecker, at FIR deltager i arbejdet omkring NGO-organisationerne (de ikke-statlige) for menneskerettigheder, i Unesco og i Europarådet. Det samme gælder kongressen om »Mindesmærkernes fremtid« og i den internationale kongres omkring forandringerne i Midt- og Østeuropa i Warszawa.

I tilslutning til beretningen førtes en bred diskussion om viljen til fortsat at lade FIR deltage i internationalt arbej-

de i kampen mod nazisme, racisme og antisemitisme.

Helge Kierulff tilsluttede sig de fremsatte resolutioner og førte mange samtaler med kammerater, ikke mindst den russiske repræsentant.

Mange erindrede om, at om to år er det 50 årsdagen for befrielsen fra lejrene, og at der må arrangeres passende manifestationer i den anledning, så ungdommen kan erfare om den arv, de overtager.

Büroet har fået anmodning om optagelse fra følgende, som man har accepteret: Polen, Kasachstan, russiske veteraner i den franske modstandskamp, Ukraine.

Helge Kierulff tilføjer, at med opdelingen af Sovjetunionen vil der komme mange ansøgninger.

Præsident Lhote overrakte FIRs æresmedalje til følgende: Juan Esteve, Spanien, Abraham Hass, Israel, Emil Lakatos, Ungarn, Louis Mouchet, Frankrig, Vassilis Poulas, Grækenland og Oskar Wiesflecker, Østrig.

I anledning af ærespræsidenten Avv. Arialdo Banfis 80 års fødselsdag, holdtes efter mødet en kammeratlig fest, hvor fødselaren fik overrakt en gave.

På formandens vegne
Villy Mørk Jensen
Sekretær

Holger V. Rasmussen, Højleddet 56, 2840 Holte (Buchenwald), 75 år den 6. juli.

Henning Rasmussen, Solsortevej 8 A, Mou, 9280 Storvorde, 65 år den 6. juli.

Sv. H. Christiansen, Postparken 24 C 1.tv., 2770 Kastrup. 70 år den 6. juli.

Anna Lise Jensen, Tordenskjoldsgade 8, 9000 Aalborg. 70 år den 7. juli.

Helge Ingemann Nielsen, Skydehøjsgården 10 st., 2970 Hørsholm (Jyllandskorpset, CBU-ambulance), 70 år den 7. juli.

Svend Ove Jensen, Prins Burisvej 25, 4000 Roskilde. 70 år den 8. juli.

Violet A. Hansen, Birke Allé 2, 9240 Nibe. 70 år den 9. juli.

Edith Højer Kristensen, Præstevænget 5, 9400 Nørresundby. 75 år den 11. juli.

Egon Hede, Magnoliavej 6, 8260 Viby. (Buchenwald) 80 år den 11. juli.

Bent Holmer, Dyrehavevej 3, 5800 Nyborg. 70 år den 12. juli.

Kaj Kejlstrup, Skelagervej 127, 9000 Aalborg. 75 år den 12. juli.

Christian Vad, Højmark 16, 6340 Kruså. (Jyllandskorpset) 80 år den 12. juli.

Folmer Bech Andersen, Skovparken 3, 3060 Espergærde. (Buchenwald) 75 år den 15. juli.

Hans Randrup, 120 Sunrise Lane, Novato CA 94949, USA. 85 år den 16. juli.

Jørgen Rich Hendriksen, Snerlevej 14, 2800 Lyngby. 70 år den 17. juli.

John Ebert Sønderskov, Agervej 3, 1.th., 4990 Sækkøbing. 70 år den 17. juli.

Reinhardt Petersen, Fasanvej 46, 4700 Næstved. 75 år den 18. juli.

Erik Kyndby, Lerholmvej 34, 2750 Ballerup (Buchenwald). 70 år den 19. juli.

Axel Kvist Sørensen, Dalvangsvej 22, 2.th., 2600 Glostrup. (Dachau 142.649). 70 år den 20. juli.

Kristen Hald Andersen, Ahornstien 4, 2850 Nærum. (Buchenwald). 75 år den 20. juli.

Christian Fredsted, Hammelev Bygade 53, 6500 Vojens. (Frøslev). 85 år den 25. juli.

Elly Grome, Tårnby Torv 24, 2770 Kastrup. 75 år den 25. juli.

Gunnar Gaulsbøl, Frederikssundsvej 162, 2700 Brønshøj. (Buchenwald). 75 år den 26. juli.

Laurits Kr. V. Christiansen, Bispehaven 47, 8210 Århus V. 75 år den 26. juli.

Halfdan P. Christensen, Møllergade 64 C, 5700 Svendborg. 70 år den 27. juli.

Villy Asger Jensen, Kjærslund 8, 8260 Viby. (Buchenwald). 75 år den 28. juli.

Else Sørensen, Holbergsgade 8, 9000 Aalborg. 75 år den 29. juli.

Betty Thomsen, Sct. Pedersgade 12, 9400 Nørresundby. 65 år den 30. juli.

Pauline Petersen, Kappelborgvej 24, 9990 Skagen. 70 år den 30. juli.

E. Hesselholt Jørgensen, Sjællandsgade 61, 8900 Randers. 75 år den 30. juli.

Richard Andersen, Giersingsvænget 24, 5220 Odense SØ. 80 år den 31. juli.

Flemming Hinsch, Damgårdsvej 64, 3460 Birkerød. (Buchenwald). 75 år den 31. juli.

Else Nielsen, Lundagervej 18, 7000 Fredericia. 75 år den 2. august.

Vagn Ranlev, Hillerødgade 20, 2400 København NV. 70 år den 2. august.

H. P. E. Mygh, Strandvej 397, 2930 Klampenborg. 75 år den 2. august.

Poul Seiersen, Ladbyvej 33, 8270 Højbjerg. 75 år den 5. august. (Fejres med åbent hus på KEGNÆS kl. 12-15).

Jens Peter Hammer, Flintemarken 13 st., 2950 Vedbæk. (Dachau 141.595). 70 år den 6. august.

Hans Peter Ørum, Lindensborgvej 43, 9200 Aalborg Sv. 70 år den 7. august.

Ved
P. Feddersen,
Lundeborg
5874 Hesselager,
tlf. 62-25 14 77

Oskar Hansen, Buskager 36, 1.tv., 2720 Vanløse (Buchenwald), 75 år den 1. juli.

Aase Braad Sørensen, Moltkesvej 7, 4894 Øster Ulslev, 65 år den 1. juli.

Inga Kristensen, Teglgårdsvej 18 st., 9900 Frederikshavn, 65 år den 5. juli.

Anders Hulgaard, Bøgevej 6, 8370 Hadsten (Dachau 141.609), 75 år den 6. juli.

Aase Nielsen, Lille Borgergade 23, 9400 Nørresundby. 75 år den 8. august.

Carl Josephsen, 95 Princes Way, Fleetwood FY 8 DX, Lancs, England. 75 år den 8. august.

Johs. Qvortrup, Rønne Allé 69, 8600 Silkeborg. 75 år den 10. august.

Irene Rosa, Morsøgade 22, 9000 Aalborg. 65 år den 14. august.

J. Skovfoged Nielsen, Charlottenhøj 9, 9000 Aalborg. 70 år den 15. august.

Niels Hansen, Fjordgade 15, 9670 Løgstør. 85 år den 18. august.

Kai Tretow-Loof, Dalgas Boulevard 81, 2000 København F. 75 år den 20. august.

Mads E. Thomsen, Søndervangsvej 66, 2600 Glostrup. 80 år den 21. august.

Knud Winther, Perikumtøften 5, 3390 Hundested. 70 år den 21. august.

Kaj E. Jensen, Enebærvej 30, 5260 Odense S. (Buchenwald). 75 år den 23. august.

Else Kristensen, Danmarks-gade 53, 9000 Aalborg. 65 år den 24. august.

Chr. Frederiksen, c/o Jensen, Bispensgade 2, 2.sal, 9000 Aalborg. 75 år den 24. august.

Knud Lyng, Fordresgårdsvej 23, 2400 København NV. (Neuengamme 67.972). 85 år den 26. august.

Edvin Nielsen, Lotusvej 18 st., 5250 Odense SV. (Sachsenhausen 73.091). 80 år den 28. august.

Carl Andersen »Jens Lyn«, Solbakken 7, 9210 Aalborg SØ. 75 år den 29. august.

Forsinkede fødselsdagshilser til:

Ruth Anthonisen, Kornstykkeket 5, 2791 Dragør. 70 år den 3. marts.

Laurits Jensen, Grønnemo-sevej 1, Lille Valby, 4200 Slagelse. (Buchenwald 85.945). 75 år den 7. juni.

John Meilstrup, Hamletsgade 30, 2.tv., 2200 København N. 80 år den 19. juni.

4. maj-dagen i Mindelunden i Ryvangen samlede tusinder

Dagen startede om formiddagen kl. 10 med, at en flok skolebørn fra Bispebjerg Skole lagde ialt 300 buketter i rødt, hvidt og blå. Hver enkelt grav og hver mindeplade blev husket.

Om aftenen spillede Sjællandske Livregiments Musikkorps, og N. Zahles Kor sang nationale sange. Redaktør N. A. Eigenbroth talte, og før højtidelighedens start havde medlemmer af Hjemmeværnet tændt lys på gravene og ved hver mindeplade.

Niels A. Eigenbroth, Aalborg, arbejdede under krigen i Toldstrups stab for nedkastninger i Jylland. Han fortalte om, hvordan han den 4. maj om aftenen som fange hos

Gestapo fik lejlighed til at høre frihedsbudskabet, fordi en tysk fangevogter var lige så nysgerrig som han selv.

Eigenbroth udtrykte mange gamle modstandsfolks skuffelse over udviklingen. Uden at erkende fejl før, under eller efter krigen fik »de gamle mænd« æren og magten igen.

Besættelsestidens samhörighedsfølelse fortonede sig, og livet fortsatte med en parantes om besættelsestid og frihedskamp, som om intet var hændt Danmark og danskerne.

Alligevel skete der ting, som vidnede om frihedskampens resultater. Vi fik vores plads i Forenede Nationer, vi

blev medlem af NATO, vi fik en kunstnerisk fornyelse i litteratur og billedverden, vi fik en lavere valgrets alder, vi fik en god erstatningslov for kampens ofre, og i 4. maj kollegierne skabte vi nogle helt enestående monumenter for en frihedskamp.

De mange positive ting kan vi fastholde og glæde os over på en 4. maj aften. Begivenhederne prægede både Danmarks historie og danskernes holdning. Derfor var ofrene ikke forgæves.

Dagens arrangementer var tilrettelagt og bekostet af Kammeraternes Hjælpefond.

F-k

I Mindelunden den 4. maj om morgenen

Af Erik Gustafson, Søborg

Det er efterhånden blevet en tradition for mig, at jeg besøger Mindelunden kl. 10.00 om morgenen den 4. maj.

I år ankom jeg til stedet hele 10 minutter før det fastsatte tidspunkt. Jeg ville nemlig nødig gå glip af det højtidelige tidspunkt, når eleverne fra Bispebjerg Skole ankommer med blomster til alle gravene.

Det undrer mig hvert år, at der foran hovedindgangen til Mindelunden kun er cykelstativer til to cykler. Særligt når der samme sted er opsat et skilt, der forbyder at medbringe sin cykel i Mindelunden, men det kunne jeg nu heller ikke drømme om at gøre. Begge pladser var ledige.

Da jeg kom op ad de mange trapper - ja, det er jo kun sundt - var der endda kun få mennesker til stede. Flest ældre mennesker. Ingen tvivl om, at det var personer, der havde oplevet og gennemlevet alle de forbandede krigsår. Det var hærgede ansigter at se på - nogle grå i toppen - andre med kun få hår tilbage. Men alle stadig raske og uku-

elige at se på. Jo, ånden lever endnu.

Jeg hastede imidlertid videre, da jeg helst ville være oppe ved gravstederne, når skoleeleverne ankom med deres blomster.

Der er meget at takke for, når man står der, kan man ikke lade være med at tænke på, hvad det kostede dem at kæmpe for friheden. Hvad har de ikke lidt, og hvad har de ikke gennemgået af pinsler og lidelser i tiden, før døden befriede dem.

Bedst i solskin

Vejret var heldigvis godt, og solen tittede frem engang imellem. Det meget smukke område tager sig bedst ud i solskin. Det synes jeg i hvert fald.

I år havde jeg medbragt mit kamera for første gang. Det plejer jeg kun at gøre i ferier og på rejser. Jeg ville tage nogle fotos og på den måde forsøge at fastholde og bevare noget af den stemning, jeg oplevede på dette minderige sted. Det er vanskeligt og næsten umuligt, da hvert eneste foto kun er situationen i et

1/125 sekund, men man har da lov at tænke selv, så situationen bliver af noget længere varighed.

Endelig bliver der røre blandt de nu ankomne fotografer fra T.V. og dagblade. Jeg ser i samme retning, og nu kommer eleverne fra Bispebjerg Skole medbringende de mange blomster til gravene. Det ser meget højtideligt ud. Ja, så betagende, at jeg fuldstændig glemmer at bruge mit kamera.

Skoleeleverne ser meget alvorlige ud, og jeg går da også ud fra, at de i skolens historietimer er blevet godt informeret om den anden verdenskrig.

De ser meget interesserede ud, da de herefter går fra grav til grav og lægger deres blomster. Nu vågner jeg endelig op og får taget nogle billeder.

Jeg opholdt mig på stedet en lille times tid, hvorefter jeg forlod det smukke og fredelige område. Det varede et stykke tid, inden jeg igen havde fået tanker og minder fra den tid sat på plads.

Klart svar!

Hver søndag indeholder Jyllandsposten en spalte med overskriften »En go' søndag«.

Kendte personer svarer på godt en snes spørgsmål. Den 16. maj havde skuespilchef ved Det kgl. Teater, Litten Hansen, ordet.

Et af spørgsmålene lød sådan:

»Hvem ville være din mindst velkomne gæst?«

og Litten Hansen svarede:

»Den danske nazileder Heinrich Riis Knudsen. Han ville simpelthen ikke komme inden for mine døre.«

Hitler og lægerne

Meget tyder på, at den tyske nazileder Adolf Hitler ofte vægrede sig ved at lade sig undersøge af læger, fordi han skammede sig over, at han kun havde én testikel.

Det mener den amerikanske forsker Fritz Redlich fra det medicinske fakultet i Los Angeles. Redlich fremsætter sin påstand efter at have gennemgået Hitlers livlæge, Theodor Morrells dagbog.

Hitler var en vanskelig og usamarbejdsvillig patient, der behandlede sig selv og nægtede kliniske undersøgelser af sin maveregion og genitalier ligesom røntgenundersøgelser af sit bryst og sin mave, konstaterer Redlich.

Den amerikanske forsker mener i øvrigt at kunne fastslå, at Hitler led af en kredsløbssygdom, som mindskede blodtilførslen til hjernen.

Vedr.

»Knivsbjerg-sagen«

i Pigtraad-Gestapofangen nr. 3 fra juni 1992 - side 69 - var en artikel »Dansk stikker fratages hæder« af Dorthe Petersen, Esbjerg - med min tilføjelse, at det rettelig drejede sig om tre landsforrædere, som var opført på det tyske mindretals mindretavle ved Knivsbjerg.

Det tyske mindretal i Danmark har - efter undersøgelser i sagen og i forsøg på underretning af evt. efterkommere - i begyndelsen af april 1993 fjernet de pågældendes navne.

Erik Boest
Politihistorisk Selskab

Kronprins Frederik hyldede årets mænd

NEW YORK. Hundredevis af levende lys - ét af dem i hænderne på kronprins Frederik - markerede fredag nat i New York på hotel Waldorf Astoria, den danske modstandskamp under Anden Verdenskrig.

Kronprinsen var æresgæst ved en gallamiddag, arrangeret af dansk-amerikanere for at hædre frihedskæmperne, der for snart 50 år siden reddede over 7.000 jøder over Øresund til Sverige, på flugt fra nazisterne.

Det Dansk Amerikanske Selskab og Det Dansk Amerikanske Handelskammer havde valgt deres årlige festaften til at sige tak til modstandsfolkene - assisteret af USA's ambassadør i København Richard Stone. Ambassadøren overrakte kronprins Frederik en lysestage, som senere vil blive placeret på Frihedsmuseet.

Richard Stone motiverede udnævnelsen af frihedskæmperne til Årets Mænd i en tale på både dansk og engelsk. Kronprinsen kvitterede på engelsk med stærk amerikansk dialekt, tillagt efter knapt et år som studerende på Harvard-universitetet.

»De fem besættelsesår var både et mørkt og et lysende kapitel i vor historie. De medførte mange lidelser, men kaldte også de fornemste kvaliteter frem hos danskerne,« sagde Kronprinsen.

(Berlingske Tidende 3.maj 93)

Efterlysning

Jeg efterlyser personer, der i sommeren 1945 var samlet i »Vester Lysbjerg« i Mejrup ved Holstebro hos Ejler Poulsen, som er min far. Han var med i modstandsbevægelsen, vist ved modtagelse af nedkastede våben i Feldborg plantage.

Far døde i 1984 og har aldrig villet tale om den tid.

Henvendelse til:
Elly Kristensen, født Poulsen

Rolighedsvej 5 Sjørsløv
8620 Kjellerup. Tlf. 86-667054.

Historien bag et foto

Tilsyneladende er det et dårligt billede, vi bringer i forbindelse med disse linier, men i virkeligheden er det et yderst sjældent. Derfor er det trods kvaliteten et godt billede.

Det er et af de få, der er smuglet ud fra en koncentrationslejr, og det er kaptajn-løjtnant Tom Hansen i Frederiksværk, der har lånt os det og som har fortalt om historien bag det.

Billedet er en uhyggelig »overfange« et eksempel på en »Lagerälteste« i KZ-lejren »Blumenthal« ved Weserfloden.

Her var en del Hillerødborgere sendt til, også Tom Hansen. De var på såkaldt udkommando fra Neuengamme.

- Jeg stjal simpelthen billedet fra en tysk »stubendienst«, en stuevagt, som havde fundet det i den pågældende mands logi, siger Tom Hansen. Man ser armbindet på venstre overarm af fangevogteren. Når jeg sikrede mig billedet, skyldtes det, at jeg regnede med at få gavn af det, når der siden skulle gøres op med dem, der udøvede brutalitet og sadisme.

Jeg så ham imidlertid aldrig, efter at jeg havde fået et glimt af ham udfor hovedporten i Neuengamme, da »Blumenthal« var evakueret.

Tom Hansen bøjede billedet sammen og gemte det i foret på sit tøj. Derfra stammer de knæk, billedet har. Det blev først taget frem, da de danske modstandsfolk var hjemme igen.

Manden på billedet hørte til dem, der var overført fra fængslet i Schwerin for at blive »overfange« - han afsøgte livsstraf for rovmord, han kunne behandle fangerne så råt, som det passede ham. Billedet er fra marts-april 1945.

Illegalt foto fra KZ-lejren Blumenthal-Farge.

FORENINGERNE

SAMMENSLUTNINGEN AF DANSKE FANGER FRA FRIHEDSKAMPEN 1940-45

Mødet i marts

Sammenslutningen af danske fanger fra Frihedskampen 1940-45 afholdt ordinær repræsentantskabsmøde den 16. marts 1993 i Parolesalen. Alle foreninger var repræsenteret. Dagsorden ifølge lovene. Formanden, Jakob Jensen, bød de fremmødte velkommen, og derefter mindedes forsamlingen de kammerater, der i årets løb var afgået ved døden.

Som dirigent valgtes Richard Andersen, der konstaterede, at repræsentantskabet var lovligt indvarslet. Læste derefter repræsentanternes navne op og gav ordet til sekretæren, Solveig Skjøtt, som oplæste protokollen. Den blev enstemmig godkendt.

Formanden takkede heretter for det store fremmøde, og udtalte, at han fornemte

Fra Sammenslutningens repræsentantskabsmøde den 16. marts 1993. I forgrunden Sachsenhausenforeningen. Til venstre bestyrelsen, forrest mødets dirigent, Richard Andersen. (Foto: Hans Andersen).

de, der nu var kommet mere harmoni over samarbejdet foreningerne imellem, så det tegnede jo godt for fremtiden.

I årets løb var der afholdt fem bestyrelsesmøder og et forretningsudvalgs møde.

Havde fornemmelsen af, at bladet Pigtråd-Gestapofangen blev godt brugt. Gav en undskyldning for artiklen om samordningsfradraget, som desværre kunne misforstås. Formanden havde på Sammenslutningens vegne skrevet til Folketingets retsudvalg angående nazisten Thies Christophersen. Skrivelsen var desuden omdelt i retsudvalget, idet Thies Christophersen holder det danske politi tykt for nar.

Koordinationsudvalget for 29. august er blevet udvidet, og foreløbig er næste møde berammet til den 29. marts d.å.

Alt, hvad der fra foreningens side er søgt om penge til, vil givetvis blive bevilget, idet der planlægges afholdelse af forskellige mindehøjtideligheder rundt om i landet. Man forventer, at der alene vil blive brugt for kr. 78.000 til porto m.v. Formanden omtalte, at Jørgen Barfoed i anledning af jubilæet vil udgive en bog bygget over ca. 600 forskellige beretninger omkring den 29. august 1943. Ligeledes vil »Allieret Tjeneste« udsende et hæfte.

På Malmø Rådhus vil der blive en højtidelighed med »Den danske Brigade«.

Frihedsmuseet udsender en vandrestilling, og Muse-

ets Venner vil lave en udstilling for skoler og biblioteker. Desværre er listen over foredragsholdere blevet halveret.

Folketingsmedlem Finne-mann Bruun, der repræsenterer daværende rigsdagsmedlemmer, er i gang med at lave et hæfte med oplysninger om statsmøderne op til den 29. august 1943.

Ligeledes kommer forsvarschefen med sit materiale. Søfarten ligeledes. Statsminister Nyrup Rasmussen vil henstille til landets borgmestre at afholde lokale minddegudstjenester, idet der ikke vil blive afholdt offentlig højtidelighed den 29. august. Derimod vil Mosaisk Trossamfund gøre meget ud af oplysninger omkring 50-året for jødeforfølgelserne. Blandt andet vil der blive en højtidelighed i Synagogen, hvor regentparret vil deltage.

Der er søgt om forhøjelse af hædersgaven for alle, der er erstatningsberettigede under paragraf 1 A uden hensyn til %. Forhøjelsen bliver eventuelt på omkring kr. 400 årligt.

Højtideligheden i Mindelunden den 29. august vil blive enkel og kort uden taler. Regentparret vil komme til stede.

Kulturraften i Rådhus hallen i Købh.

Sammenslutningens tre mands udvalg, som består af Lillian Olsen, Birgit Fischermann og Solveig Skjøtt, vil forberede en kulturel aften, såfremt man kan låne Rådhus hallen den 29. august. Der

er søgt om kr. 50.000 til dette underholdnings og kulturelle arrangement. Danmark er blevet opfordret til at medvirke til at udgive et internationalt fredsfrimærke i 1995.

Til beretningen havde flere ordet. Peder Søgård oplyste, at den internationale Sachsenhausen Komité havde klaget til ministerpræsident Stolpe i Potsdam over Sachsenhausen museets direktør Emig, fordi man havde demonteret bl.a. den danske afdeling i museet. Henvendelsens formål var at få fjernet Emig fra museet.

Klara Tixel bad om, det ikke var muligt at få den resolution, der blev vedtaget ved repræsentantskabet sidste år, indsendt som læserbrev, da pressen jo ikke havde ladet høre fra sig.

Hans Andersen og Johs. Damsgård fik hurtigt trykt en kopi, som formanden skulle sende videre til Politiken, hvor Pundik evt. vil tage sig af den. - Derefter blev formandens beretning godkendt.

Bernth Johannesson redegjorde derefter for regnskabet. Man modtager kr. 8000 om året i tilskud til at holde flammen brændende ved den ukendte koncentrationslejr-fanges monument ved Helligåndskirken på mindedagene.

Om Sammenslutningens rekreative fond blev det oplyst, at der for øjeblikket var lavvande. Bernth Johannesson spurgte derfor, om Frihedsfonden kunne træde til med et tilskud, idet han havde erfaret, at Frihedsfonden havde modtaget 450.000 kr. til sociale formål fra tipsmidlerne. Til spørgsmålet svarede Anna-Lise Clausen, at det var der ingen mulighed for. Kassereren foreslog derfor, at Fangesammenslutningens kasse giver et lån til rekreative fonden, hvis den ikke anden vej kan skaffe midler. Efter en diskussion blev det vedtaget, at der skulle være mulighed for at give et lån op til kr. 25.000. Regnskabet blev herefter godkendt.

Sachsenhausenforeningen havde indsendt et forslag angående de før omtalte tysk-landserstatninger. Man mente, der måtte kunne gøres noget mere, end der allerede er gjort. Til dette svarede formanden, at advokat Jørgen Jacobsen gentagne gange

havde forsøgt uden held, og formanden mente derfor, Sammenslutningen selv måtte gå til menneskeretsdomstolen.

Emnet blev derefter livligt kommenteret. Resultatet blev, at hvis der skulle dukke noget nyt op, kunne man gå videre med sagen.

Derefter gik man over til valgene. Formanden, der var på valg, blev enstemmigt genvalgt med akklamation. Som revisor blev Johs. Damsgård genvalgt, og nyvalgt blev Salle Fischermann, begge med akklamation. Erik Tanne valgte som suppleant.

Formanden takkede for god ro og orden og takkede dirigenten for et godt ledet møde.

Dirigenten afsluttede herefter mødet.

*Solveig Skjøtt
Sekretær*

Matiné i Rådhus hallen

Sammenslutningens bestyrelse arrangerer en festlig matiné i Københavns Rådhus hall. Der er nedsat et festudvalg med Birgit Fischermann, Lillian Olsen, Solveig Skjøtt og Jakob Jensen som medlemmer.

Det bliver 29. august om eftermiddagen. Programmet er ikke fastlagt (dette skrives midt i maj), men det skal nok blive en god fest. Statsministeriets udvalg har støttet med 50.000 kr.

Der kan forventes nærmere meddelelse fra de enkelte foreninger og klubber om program og bestilling af billetter.

Næste nummer af dette blad udkommer 15. august, der kan man også læse mere om festen.

Jakob Jensen

Sammenslutningen af Danske Fanger fra Frihedskampen 1940-1945

Repræsentantskabet samlet til det årlige ordinære møde - udtaler:

Det er rystende reportager, vi ser i TV og aviser om de grusomme kampe i det tidligere Jugoslavien.

Vi må på det kraftigste appellere til de stridende parter om, at de indstiller kampene

og ved FN's fredsmægleres hjælp finder frem til en standsning af blodsudgydelserne, og opnår en fredelig løsning på problemerne.

Hungerkatastrofen i Afrika og urolighederne i Mellemøsten bør løses ved en målrettet indsats fra de rige lande.

Den stigende bølge af nazisme og fremmedhad, der startede i Rostock, har siden bredt sig i hele Tyskland og til nabolandene. Her i Danmark har vi oplevet stigende vold og terror mod flygtningeskibe og asylhjem. Vi fordømmer kraftigt dette.

Vi må kræve af regeringen og andre myndigheder, at de sætter alle lovlige kræfter ind for at komme dette uvæsen til livs.

Gennem saglig oplysning må vi forhindre, at danske foreninger og partier truer vort demokrati. Det demokrati har vi tilkæmpet os, og så skrøbeligt det end er, må det ikke ødelægges af vildførte unge eller gale bombemænd.

Således enstemmigt vedtaget.

Jakob Jensen
Bestyrelsesformand
17/3 1993

29. August-udvalget og Hædersgaven!

De samlede ansøgninger til 29. Augustudvalget om støtte til vidt forskellige aktiviteter i forbindelse med den forestående 50-års dag er gjort op til 3,1 mill. kr. Statsministeren har søgt Finansudvalget om en bevilling af den størrelse, og det har han fået.

Det betyder, at - næsten - alle, der har søgt rettidig, har fået deres ansøgning imødekommet. Enkelte senere ansøgningers skæbne vil blive afgjort på udvalgets møde i juni.

Socialministeriet har behandlet 29. augustudvalgets holdning til hædersgaverne, men har ikke kunnet følge ønskerne fuldt ud. Socialministeren har fremsat to lovforslag i Folketinget. Det ene afskaffer kravet om tab af erhvervsevne som betingelse for at få hædersgave. Der var som bekendt hidtil en grænse ved 50 pct. Men nu får alle, der er retlig anerkendt efter erstatningslovens § 1 A tildelt hædersgave. Det gælder selv-

følgelig også enker. De to love skal dog først træde i kraft 1. januar 1994.

Det andet lovforslag vil give en forhøjelse af hædersgaven på 400.00 kr. årlig.

Sammenslutningens bestyrelse har på sit møde den 22/3 drøftet de to lovforslag. Det første hilser vi med tilfredshed. Det er et af vore gamle ønsker, der nu er imødekommet - langt om længe.

Men forhøjelsen af hædersgaven på de 400 kr. finder vi for ringe! Desuden finder vi, at begge love burde træde i kraft allerede 1. juli 1993.

Bestyrelsen forfattede og sendte en skrivelse til alle Folketingets medlemmer og fremførte vore synspunkter. Derudover skrev vi til Folketingets socialudvalg og bad om at vort forretningsudvalg kunne få foretræde for udvalget, så vi kunne uddybe vore synspunkter. Det resulterede i et møde i Folketingsudvalget den 1. april, hvor vi efter bedste evne argumenterede for vore synspunkter. Vi besvarede de spørgsmål, der blev stillet (der kan ikke diskuteres ved den slags møder), men der blev ikke givet tilsagn eller antydning af, at der ville komme forbedringer.

Når dette skrives midt i maj, er de to forslag vedtaget enstemmigt i Folketinget i den form, som Socialministeren har fremlagt. Omkostningerne vil for de to love tilsammen løbe op i ca. 11 mill. kroner årlig. - Men med stærkt faldende tendens.

Jakob Jensen

Sommerudflugt/skovtur i private biler

Onsdag den 11. august 1993 har BUCHENWALDKLUBBEN planlagt en sommerudflugt i form af en skovtur i private biler.

Vi har tænkt os at starte kl. 13.00 fra parkeringspladsen ved Ellebjerg station. Herfra

kører vi ad den gamle Roskildevej (A1) mod Roskilde, og efter at have passeret gennem Hedehusene by kører vi ind på motorvejen udenom Roskilde, og vi kører fra motorvejen ned på Ringstedvej, og ved første lyskryds kører vi til højre mod Svogerslev/Ledreborg for kort efter at dreje til venstre ad Ledreborg Alle. Vi følger Ledreborg Alle, som i øvrigt er Europas længste allé, og ad denne slutter vi ved Schweizerhuset - en hyggelig restaurant midt i skoven og ved en lille sø. Her drikker vi eftermiddagskaffe. I godt vejr vil det ske udendørs under de store træer og med udsigt over søen.

Efter at have hygget os i ca. 1 time på dette dejlige sted, kører vi tilbage ad alleen til første kryds, hvor vi drejer til venstre mod Gl. Lejre, hvor vi midt i byen gør et kort ophold, og fra bilerne ser vi den gamle kongsgård, der er beliggende midt i byen på højre side af vejen.

Fra Gl. Lejre fortsætter vi til Gevninge og videre mod stranden, hvor vi gør et kort ophold for fra bilerne at nyde den storslåede udsigt over Lejre Vig og Roskilde Fjord.

Herfra kører vi langs Bose-rup Skov, forbi Sct. Hans Hospital over Sct. Jørgensbjerg gennem Roskilde til Frederiksborgvej og ad denne, Fynsvej og Ollerupvej til Bernadottegården, hvortil vi forventer at ankomme kl. ca. 17.00. Her vil forstanderinden give en kort orientering om Bernadottegården, hvorefter vi spiser sammen, inden vi efter et hyggeligt samvær kører hver til sit.

Som nævnt er turen tænkt kørt i private biler, og deltagerne skal fortrinsvis være vore medlemmer med pårørende. Vi henstiller, at man selv aftaler »kørehold« og meddeler til Georg Andersen, Kongshaven 42 A, 2500 Valby, tlf. 31-17-47-88, hvem der deltager, inden 1. august 1993.

Turen har en længde af ca. 100 kilometer.

Udgifterne til spisning m.v. afholdes af deltagerne selv. Bernadottegården har moderate priser på mad og drikkevarer.

Vel mødt på en dejlig skovtur.

Venlig hilsen
BESTYRELSEN/GA

Jødisk mindesmærke i Buchenwald

Dansk/tysk kunstnerpars udkast valgt blandt mange.

Med næsten 10.000 døde hører jøderne til blandt de største offergrupper i Buchenwald. På »Nationernes Gade« findes steler for alle de lande, der havde statsborgere i lejren. Men staten Israel er ikke med. Det skyldes naturligvis, at staten ikke eksisterede dengang. Men for jøderne, der blev taget i f.eks. Holland, Ungarn eller Grækenland, kan stelerne for disse lande ikke være tilfredsstillende mindesmærker. De blev jo ikke taget af nazisterne, fordi de var hollændere, ungarere eller grækere, men fordi de var jøder.

Et passende mindesmærke for disse 10.000 døde har altid været savnet, og siden murens fald er mange henvendelser rettet til den ansvarlige thyringske regering om sagen, herunder også fra den danske Buchenwaldklubs side. Vi husker jo godt elendigheden i Buchenwald, hvor vi havde ungarske jøder på nærmeste hold.

I efteråret 1992 udskrev den thyringske minister for videnskab og kunst, dr. Ulrich Fickel, derfor en konkurrence om et sådant mindesmærke. Og interessen blandt kunstnere var overvældende. Over 400 henvendte sig for at få udleveret de nærmere betingelser, og da indleveringsfristen udløb, var der indkommet ca. 130 forslag fra Tyskland, Israel, Østrig, USA, Frankrig, Holland, Italien, Belgien og Canada. Blandt disse mange forslag udvalgte en internationalt sammensat jury i begyndelsen af april de 10 bedste. Og ud af disse 10 har man bestemt sig for et forslag fra et dansk/tysk kunstnerpar, Tine Steen og Klaus Schlosser, der for tiden er bosat i Rotterdam.

Monumentet skal nu bringes til udførelse efter parrets forslag og ligge på pladsen, hvor blok 21 og 22 i sin tid lå. Det skal være klar til afsløring på årsdagen for »Kristallnatten«, den 9. november 1993.

Hans Andersen

Eendagstur d. 23. marts 1993 kl. 9-17

Turen begyndte som vanligt ved »Huset«, Sct. Jørgensgade. Chauffør Henrik fra Vissenbjerg Turistfart førte os hen og hjem på en behagelig måde i en virkelig fint renjort bus.

Turen gik til Grindsted for at besøge det museum, som huses på Vestre Skole.

Vi blev modtaget af Erik Brandt, som entusiastisk indførte os i museets forskellige afdelinger. Museet er opbygget lidt anderledes end andre museer, vi indtil nu har set. Det er et besættelsestidsmuseum, men meget mere end det.

Det var børnene fra en 7. klasse, der startede det

De begyndte at interessere sig for besættelsestiden og for, hvad de mennesker dengang oplevede, og hvilke ting, møbler, bøger, legetøj osv., de var omgivet af.

Brandt fortalte om, hvordan modstandsbevægelsen kom i gang - også den forsinkelser, som mange henholdt sig til i 1940-41-42, men så i 1943 og 1944 ændredes indstillingen til modstanden. Han fortalte også om, hvor-

dan Chr. 10 blev en samlingsfigur - beskyttet af »svajerne« i modsætning til tyske ledere, der måtte have Gestapo - stærkt bevæbnet - som beskyttere.

I det første rum, vi kom ind i, var der redskaber til tørveproduktion og køkkengrej fra 40'erne, og her blev vi samlet til en introduktion, som mestendels var billeder vist ved overhead-projektor. Her fik vi tallene på døde og savnede i såvel 1. som 2. verdenskrig. Det uhyggelige ved disse tal var, at medens der i første verdenskrig var 15% civile ofre, var der i anden verdenskrig 48% civile ofre. Det giver stof til eftertanke.

Amerikanske jeeps

I næste rum stod to amerikanske jeeps, som var fint restaureret af fanger fra Sdr. Omme, og en dansk Nimbus motorcykel, monteret med et rekylgevær. Herfra gik vi ind i andre rum, ialt fire, hvor der var vist forskellige våben og sprængstoffer og fotos samt fotostater, bl.a. fra bombardementet af Shellhuset i København.

Henvendelser til ambassader

Ved henvendelse til den sovjetiske ambassade var der opnået at få et helt »billedgalleri«, omhandlende Lenins 900 dages belejring. Ved henvendelse til Amerikas ambassade var der også velvilligt stillet fotos m.v. til rådighed.

Der var et utal af legeting og børnebøger fra den tid - sat smukt op. En særlig omtale af de frihedskæmpere, som enten var dræbt eller arresteret fra Grindsted, gjorde stort indtryk. Byen havde dengang kun 3500 indbyggere, men var **ALTSÅ OGSÅ MED.**

Wellington-bomber

En særlig omtale fik en Wellington bombemaskine, der nødlandede her omkring. Af de 7 besætningsmedlemmer sprang 5 ud med faldskærm. Disse overlevede alle. 4 blev taget af tyskerne og 1 blev af modstandsbevægelsen hjulpet til Sverige og derfra fløjet til England. (18 modstandsfolk var involveret i denne transport). Da agterskytten - en 19-årig dreng - ikke turde springe ud med skærmen, prøvede piloten at nødlande. Nødlandingen var uheldig og begge omkom i flammerne. Det fortæller, at selv i krig findes der gentlemen, som vil hjælpe andre.

Vielsesringen

En anden episode blev også omtalt: En frihedskæmper måtte aflevere sin vielsesring i Neuengamme. 4 år efter hjemkomsten blev en konvolut med navn, og hvor stod: 1 vielsesring + 7 mønter afleveret til manden. Vielsesringen var der, men mønterne var væk. Sendt af englænderne, da de havde fundet effekterne i Neuengamme.

Der kan skrives meget om dette enestående museum, men vi, der så det, er klar over, at skolebørnene i Grindsted ved meget mere om besættelsestiden end andre steder.

Det er vigtigt, at sådanne steder opretholdes, og det bliver de kun, hvis vi, børn og børnebørn, ofrer tid til et besøg og skriver os i gæstebogen. Den bog, der er grundlag for tilskud fra myndighedernes side.

Der skal lyde en stor tak til Erik Brandt for omvisningen for os 30 personer.

Herfra gik turen til Filskov Kro, hvor frokosten stod parat. Dejlig frokost og et par gewørser. Godt mætte kørte vi nu mod Fredericia, hvor Sydøstjysk afdeling var vært ved et dejligt kaffebord. Vi fik også lejlighed til at se SEFs nye lokaler.

Det er rart at se en kommune, der gør noget for os gamle modstandsfolk. Det kunne andre kommuner lære noget af!

En fin tur. Tak til bestyrelsen!

kc

OPLYSNING: Museet i Grindsted har åbent 1 time onsdage og 3 timer lørdage.

Grupper kam omvises på andre dage. Aftal med Erik Brandt. Tlf. 75-32 14 33.

Udenfor museet/skolen står en granitskulptur lavet af Hjalmar Sonne. Navnet er »Fangen«, og på en plade ved siden af står følgende digt:

*Da verdens ondskab martrede min sjæl
da kendte jeg ikke mere mig selv
jeg rasede vildt, jeg græd måske
og kunne i afsind vel også le.*

*Fortvivlelsen greb mit hjertes rod,
så tårerne randt fra øje til fod
man lænked min krop og tvang mig i knæ.
Min kamp for frihed gav ingen trofæ.*

*Da foldede jeg hænderne og klagede ve
til Gud i himlen, det ej måtte ske.
Da strakte jeg armen mod himlens lys
så det kunne sprænge alt mørkets gys.*

*Jeg var ikke ene, jeg vidste der sad
både kvinder og mænd, som for mig bad.
Med bankende hjerte med tårer og håb
de syntes at høre mit kvalte råb.*

*De strøg mig i ånden på kind og hår
bevidstheden lægede dog ej mine sår.
Da tændtes omsider stjernemes ild
Guds varme øjne, der gjorde mig mild.*

*Kun den er fortabt, der vil frelse sig selv
kun den er fri, der med liv og ånd
vil binde sig selv med kærligheds bånd.*

Skrevet af Rigmor Jensen.

A.P. MØLLER

På de syv have -
under den syvstakkede
stjerne

4. maj

4. maj-festen i »Huset« var i år rammen om ca. 60 medlemmer og børn og børnebørns sammenkomst.

Formanden bød velkommen, og vi mindedes de i året afdøde kammerater med et minuts stilhed.

Festtalen blev holdt af vor tidligere formand Richard Andersen. Han sagde bl.a.: - Vi fejrer i dag 48-året for Danmarks befrielse. Jeg oplever i denne tid, at man mere tænker på befrielsen end på de mange, som satte livet til, for at vi andre kunne leve.

Han omtalte de tidligere KZ-fanger, søfolkene og de illegale kammerater, og ligeledes de koner, der måtte blive hjemme, og som modtog ofte nervemæssigt ødelagte ægtefæller - som de så måtte være sygeplejersker for.

Han oplæste et brev fra en god ven, som blev henrettet under krigen. Dette brev var sendt til vennens forældre. Han skrev: »Kære far og mor, nu håber jeg, I tager det fornuftigt. Jeg er blevet dømt til døden i dag. Jeg er klar over, at det bliver et hårdt slag for jer, men jeg tager det selv roligt og beder jer også om at tage det fornuftigt og være stolte, for jeg dør for mit lands ære. Den bedste død man kan tænke sig. Jeg takker jer, kære far og mor, ingen kunne være bedre forældre end jer.

Hils nu alle, jeg kender. Dette vil nu være mine sidste ord, jeg kan ikke skrive mere, da jeg ikke kan samle mine

tanker med døden over hovedet. Et sidste farvel fra jeres Bent.«

Det var kun én hilsen ud af de 112 frihedskæmpere, som blev henrettet ved Tysk Krigsret.

Richard Andersen fortsatte: - Det er modstandskampens første og vigtigste lære, at det på trods af menneskelig vægelsind, svaghed, egoistiske særinteresser og vildførelse kan lykkes at rejse en folkebevægelse så magtfuld og indflydelsesrig, at den kan besejre en tilsyneladende knusende overmagt. En anden og vigtig lære er, at når en antiautoritær vågen, dristig ungdom tager initiativet og viser vej, kan der udrettes det utroligste.

Richard Andersen sluttede med at sige: - Modstandskampen var folkets sag, folkets kamp og folkets sejr.

Vore tanker går i dag til de mange kendte og ukendte, som gav deres liv, for at vi andre kunne leve.

Ære være deres minde.

Den medbragte mad blev nu nydt, og med vores altid veloplagte musiker blev der også danset »ret så kraftigt«. Aftenen sluttede ved 23-tiden. En god og løfterig fest med mange glade mennesker.

5. maj

Vi mødtes - som sædvanligt - i Ansgar Anlægget ved monumentet kl. 10.00, hvor vi nedlagde en krans. I år var mange med fra Forsvarsbrødrene, hvilket vi kun kan glæde os over - da vi gamle modstandsfolk, KZ-fanger og krigssejlere - jo må se i øjnene, at vor tid desværre ikke

kan vare evigt. Her holdt Kaj Christensen talen, og fanerne blev sænket under sidste vers af »Altid frejdig«.

Herfra kørte en del af os til Frøbjerg Bavnehøj (restaurationen af højen er begyndt), hvor vi ligeledes nedlagde en krans. Her holdt Evald Lægteskov talen, hvori han bl.a. sagde: - Vi er mange, der higer efter at komme i gang med at skabe en bedre verden, hvor fred og fordragelighed skulle råde, og et menneske blev respekteret, som et menneske uden hensyn til religion og hudfarve, men det skulle desværre gå anderledes end det, vi drømte om.

Vi står her ved et mindesmærke, der er rejst over folk, som ikke var bange for at vise, at de havde en anden mening end det daværende officielle Danmark.

Lad os respektere dem for det og huske på, at intet opnåes ved blind eftergivenhed. Ære være deres minde.

Igen blev sidste vers af Altid frejdig sunget, medens fanerne sænkedes.

Herfra gik turen til Geels Kro, hvor vi nedlagde sidste blomst. Her talte Vagn Foldager. Han sagde bl.a.:

- Vi står nu her, hvor der som så mange andre steder i Danmark, blev dræbt og såret frihedskæmpere, og han fortsatte med at oplæse teksten på mindepladen, der står ved siden af mindestenen. Han afsluttede med et ære være deres minde.

Blomsterbuketten blev lagt af Erik Gjersing - han, som selv var med ved denne træfning.

Medens fanerne sænkedes, sang forsamlingen sidste vers af Altid frejdig.

Efter disse tre højtideligheder havde bestyrelsen entreret med Geels Kro, sådan at vi sammen kunne få en kop kaffe.

Det er nu blevet muligt, efter at kroen er restaureret.

Det er en god måde, hvor man kan reflektere over, hvad man og andre har været igennem i de fem år fra 1940 til 1945.

Udvalgt nedsat m.h.t. 29. august-dagen

På generalforsamlingen, der blev afholdt den 29. marts, blev der nedsat et udvalg på 4 medlemmer, der

Vagn Foldager holder talen ved Geels Kro. (Foto: Peder Søegård).

skulle arbejde på at få 29. august 1993 afviklet på en værdig måde.

Udvalget har haft sit første møde og vedtaget en nogenlunde handlingsplan. Mere vil fremkomme i næste nummer af P/G.

Landsmøde i Korsør

Landsmøde for Landsforeningen af erhvervshæmmede fra Frihedskampen 1940-1945 afholdes på kursuscenter Tårnborg i Korsør lørdag den 21. august 1993 kl. 18.00 med Sjællandsafdelingen som værter.

Selve landsmødet begynder kl. 13.00, hvor der kommer ca. 50 delegerede fra hele landet, så der bliver nogle at tale med.

Aftenfesten begynder kl. 18.00 med festmiddag, 3 retter med drikkevarer og kaffe. Vi har antaget »Gl. Dansk« fra Korsør til at underholde, så der bliver dans til over midnat. **Prisen er kr. 225 inklusive drikkevarer**, og alle medlemmer er meget velkomne.

Vi er nødsaget til at have bindende tilmelding og betaling inden 1. august for de medlemmer, der har lyst til at medvirke, og håber på en fornuftig aften.

Med mange venlige hilsener

Ove Laursen

Mindetavlen ved Geels Kro.

Generalforsamling

5. maj afholdt vi generalforsamling i festlokalerne Skovvangsvej 199.

Den var - som sædvanlig - ikke fuld af verbale udskejelser og armsving, ca. 20 medlemmer deltog, og disse blev »pacificeret« med en pils!

Formanden Rich. Tue bød velkommen, hvorefter han bad de fremmødte rejse sig. De holdt et minuts stilhed for at mindes de kammerater, som havde forladt os i årets løb.

Valg af dirigent - enstemmigt blev det Bruno Bøtger, et »job«, som han har den rette myndighed til at lede.

Sekretærens oplæsning af forhandlingsbog var så udømmende for, hvad der var sket i årets løb, at formandens beretning blev ganske kort.

Kassererens regnskab, som var forelagt, blev enstemmigt godkendt. Han berettede selv, at han i maj 1992 havde flyttet foreningens penge over i Giro-Bank, således at det hele var samlet på én konto, og dette med en bedre rentetilskrivning til følge.

Ny formand på grund af alder og helbred

På et bestyrelsesmøde kort før foreningens generalforsamling udtalte formanden ønske om at forlade sit job, med henvisning til helbred og alder, men ville dog godt fortsætte i bestyrelsen.

Rich. Tues ønske medførte derefter nogle rokeringer i bestyrelsen. Dirigenten bad om forslag til ny formand - enstemmigt forslag og valg faldt på kassereren Wilfred Thomsen. Derpå blev sekretæren, Carlo Hansen, valgt til ny kasserer, og festudvalgsformanden. Ejner Sørensen, blev herefter også valgt til sekretær.

For god ordens skyld, alle valg blev enstemmigt godkendt efter samme procedure som ved formandsvalget. Det hele dygtigt ledet af dirigenten.

Vi kalder igen den 29. august

På generalforsamlingen berørtes også 29. august 1993.

Da man tilsyneladende fra officiel side ikke har i sinde at ville kendes ved den 29. august 1943, og dermed at fejre denne dato på behørig vis på 50 års dagen, får man den tanke, at det såkaldte officielle Danmark har ladet denne dato ryge ud af kalenderen.

Det gør vi ikke. Vi vil sætte alt ind på at samle så mange af vore medlemmer som muligt, og vi har derfor lejet os ind i et stort, lækkert lokale med plads til 150 personer. Skovvangsvej 127, lige overfor Skovvangsskolen.

Nærmere om dette arrangement i Pigtråd/Gestapofangen den 15. august - eller kontakt os. Vi garanterer, at det bliver alle tiders arrangement.

Generalforsamlingen endes også om, at vi torsdag den 27. maj kl. 12.30 - med vor fane i spidsen - på Nordre Kirkegård, ville ære Villy Schmidts minde ved en højtidelighed ved hans og forældrenes familiegravsted.

Grunden til denne mindehøjtidelighed er - kort fortalt - at, i forbindelse med en sabotageaktion mod et tysk depot i det Gamle Glasværk, Ole Rømersgade i Århus, berammet til den 27. maj 1943 kort før midnat, og som mislykkedes, blev Villy så hårdt såret, at han forblødte i depotets gård. Et andet medlem blev såret.

Tre af sabotagegruppens medlemmer er stadig medlemmer af vor forening.

Om aftenen - efter generalforsamlingen - mødtes vi i festsalen til en ovenud god fest. Salen var fyldt til bristepunktet. Der blev serveret en tre retters middag, og med musik under spisningen samt diverse drikkevarer. I de tilstødende lokaler serveredes kaffen også med diverse, og musikken spillede op til dans. Festen sluttede først kl. 24.

Alt i alt en god og hyggelig aften.

WT/K.C.

TAK

Til de mange, der sendte mig gaver og opmærksomhed til min 80 års fødselsdag, beder jeg Dem modtage min hjerteligste tak.

Med venlig hilsen, Axel Lauritzen, Lundtofteparken 42, 2. tv., 2800 Lyngby.

LANDSFORENINGEN GESTAPOFANGERNE

Sjællandsafdelingen

9. april 1993

Kl. 11.55 samledes Sjællandsafdelingens medlemmer med flere på Københavns Rådhus' trappe for at iagttage to minutters stilhed.

Derefter gik vi ind til monumentet i Rådhushallen, hvor orlogskaptajn P. Langballe holdt en meget god tale om 9. april, hvorefter E. Mønsted nedlagde Sjællandsafdelingens krans ved monumentet.

Der var ca. 150 mødt op. Vi skiltes ved rådhuset, der var intet arrangement bagefter, da det var Langfredag.

5. maj 1993 kl. 17.00

var en stor del af foreningens medlemmer samlet i Helligåndskirken for at mindes vore faldne kammerater.

Højtideligheden indledtes med, at organist Hans Ole Thers og solotrompetist N. Chr. Poulsen spillede »Kongernes Konge«. Herunder førtes fanerne ind.

Efter salmen »Vor Gud han er så fast en borg« forrettede foreningens medlem, pastor emeritus Sv. Ytlesen den kirkelige handling.

Efter salmen »Mægtigste Kriste« spillede organist og solotrompetist »Prins Jørgens March«, herunder førtes fanerne ud til monumentet for »Den ukendte KZ-fange«, hvor præsten bad en bøn og formanden talte, og kransen blev nedlagt.

Solotrompetisten blæste »The Last Post«, og højtideligheden afsluttedes med »Altid frejdig når du går«.

Derefter samledes foreningens medlemmer i politiets parolosal i Nyropsgade, hvor foreningen var vært ved smørrebrød med øl/vand.

Dette hyggelige samvær sluttede ved 20-tiden.

Man skal ej holde op at så, fordi fuglen æder af kornet

Foreningen af Gestapofanger fra besættelsen

indbyder hermed til årets skovtur, lørdag den 10. juli kl. 11.00 præcis. Afgang fra: 4. Maj-Kollegiet, Frederiksberg Bredegade med »Den hvide Bus«.

Turen i år går til det skønne Nordsjælland, hvor vi først besøgte det spændende J. F. Willumsens Museum med de mange pragtfulde malerier og anden kunst. Derefter kører vi til den idylliske færgekro »Bi' lidt«, som ligger skønt med udsigt over Roskilde Fjord. Her serveres to lækre retter mad, som vi så hygger os med.

Derefter kører vi langs fjorden til Jægerspris Slot, som i en periode i historien var Frederik d. VII's og grevinde Danners hjem. Vi ser bl.a. mindestuerne samt en udstilling af danefæ-guld, ligesom vi spadserer en tur i den smukke park.

Derefter serveres der kaffe med lagkage i »Grevinde Danners Cafe«, hvor der kan købes forskellige håndlavede brugsting.

Turen slutter kl. ca. 18.30 ved 4. Maj-Kollegiet.

Pris: kr. 150,- pr. person excl. drikkevarer.

Vore venner i de andre foreninger er velkomne.

Tilmeldelse til: Solveig Skjøtt, tlf. 42-485674 senest 1. juli.

Hannover-Stöcken

Årsmøde

Hannover-Stöcken gruppen afholdt sit årsmøde i Horsens den 24. april.

I et strålende forårsvejr mødtes vi ved mindestenen ved Klosterkirken. Vor krans blev nedlagt, og ved et øjeblik stilhed mindedes vi vore afdøde kammerater. Minde-

48 års-dagen for befrielsen fra Neuengamme mindes

Landsforeningen af KZ-fanger fra Neuengamme holdt sit årlige mindemøde på 48 års-dagen for befrielsen fra Neuengamme den 20. april 1993 kl. 19.00 ved Monumentet for den ukendte Koncentrationslejr fange ved Helligåndskirken i København.

De mange fremmødte tidligere fanger og deres pårørende blev budt velkommen af foreningens formand Hans Bøjlund.

Man indledte højtideligheden med nedlægning af krans og blomster. Foreningens krans blev lagt af Jørgen Lind, tidligere fange i den berygtede udekommando Husum. Derefter nedlagde kon-torchef Anna-Lise Clausen en krans fra Frihedsfonden, og fra de fremmødte nedlagdes flere buketter.

Efter denne højtidelighed gav formanden ordet til aftenens taler Carl Heisel, også tidligere fange fra Husum. Han udtalte:

- Dagen i dag den 20. april trækker mange minder frem, den forårsdag for 48 år siden, da De hvide Busser kørte ud fra helvedes forgård, de angstfulde timer på landeve-

jen med luftangreb, ankomsten til skoven ved Friedrichs-ruhe, hvor det første rigtige måltid mad blev serveret. Mange fattede det ikke rigtigt, syge og nedbrudte, som de var på legeme og sjæl - så kom ankomsten til den danske grænse med blomster og jubel, mange spørgsmål og svaret var mange gange: Han kommer desværre ikke hjem.

Vi står her i dag 48 år efter foran denne mindesten, et fredhelligt sted. Under stenen gemmer sig asken af én af de mange, der ikke nåede hjem for at høre fredsbudskabet den 4. maj.

Vore tanker går også til de efterladte, til de mange, der satte livet til for Danmarks frihed i de fem lange år. Den tid håber vi på, aldrig nogen sinde vil komme igen.

Derefter sang forsamlingen »Altid frejdig når du går«. Efter højtideligheden samledes man til fælles kaffebord i Jord- og Betonarbejdernes mødelokaler i Kompagnistræde. Her havde man nogle hyggelige timer.

NK

Hannover-Stöcken, årsmødet i Horsens. Den lille forening med den høje mødeprocent.

højtideligheden sluttede vi med at synge »Altid frejdig«.

I det gode forårsvejr tog damerne efter invitation fra Bente til kaffebord i sommerhuset i Juelsminde - en tak til Bente for din altid store gæstfrihed.

På generalforsamlingen på vandrerhjemmet i Horsens bød formanden Peter Møller Madsen velkommen og glædede sig meget over det gode fremmøde. Af 16 mulige var 11 mødt op, det er altid en fornøjelse at komme til vort årlige møde i Horsens.

Ove Misfeldt blev valgt til dirigent. Han oplæste dagsordenen og gav derpå ordet til formanden.

I sin beretning omtalte Peter Møller Madsen en række møder, han havde deltaget i indenfor Sammenslutningen. Blandt andet havde man diskuteret 50-året for 29. august 1943 om forskellige tiltag, men det var op til de forskellige byer selv, hvad man ville gøre i denne anledning. En mulig forhøjelse af hædersgaven var på tale, men noget endeligt er endnu ikke vedtaget. Med hensyn til nazisten Thies Christophersens tilstedeværelse her i Danmark er der protesteret kraftigt, men intet sker, det går bare hen over hovedet på politikere.

Peter Møller oplæste et brev fra det jødiske nationalfond om et bidrag til De danske Frihedskæmpers Skov i Israel. Det blev vedtaget at sende et beløb.

Afdelingen i Ryvangen for de hjemførte fanger fra Tyskland er i dårlig forfatning,

navneplader er ulæselige, men man var i gang med en renovering.

Kassereren Tutte Sørensen gennemgik det reviderede regnskab. Beretning og regnskab blev enstemmigt godkendt.

Årsmødet sluttede med fællesspisning med vore damer. Vi havde et par timers hyggeligt samvær, inden vore veje atter skiltes.

Næste årsmøde afholdes lørdag den 23. april 1994 på vandrerhjemmet i Horsens.

Sekretæren

Horserød-foreningen Stutthof-Foreningen

22. juni i Horserød

Horserød-Foreningen og Stutthof-Foreningen er atter i år fælles om at arrangere en tur til Horserød-lejren. Det er på 52 års-dagen for de første store arrestationer. Vi mødes kl. 12.00 tirsdag den 22. juni ved Per Ulrichs monument »Håbets Port« og mindes den onde tid, der ikke må vende tilbage.

Fra Horserød tager vi til Edel Larsens kolonihave, Pindemosen 137 i Helsingør. Her spiser vi vore medbragte madpakker, og foreningen byder på 1 øl/vand og kaffe.

Kammerater, der ikke selv er kørende, kan bruge tog fra Københavns Hovedbanegård kl. 10.25. Det er i Helsingør kl. 11.20. Herfra går bus 347 til Horserød.

Bestyrelserne

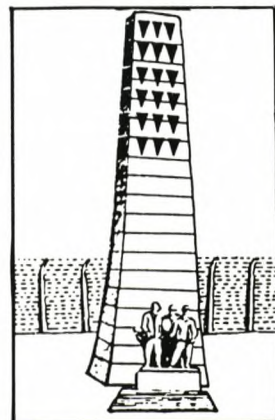
SACHSENHAUSEN

ISK-præsidiemøde i Dortmund den 8. og 9. april

Den traditionelle højtidelighed, i Rombergparken i Dortmund på årsdagen (Skærtorsdag) for massemødet på mange hundrede fanger og tvangsarbejdere umiddelbart før amerikanernes befrielse af byen, fandt sted Skærtorsdag den 9. april.

I tilslutning til højtideligheden samledes ISK's (Internationale Sachsenhausen Komité) vicepræsidenter og dets sekretariat til møde på hotel »Esplanaden« den 8. og 9. april.

Repræsenteret var Nederlandene, Frankrig, Danmark,

Tyskland, Polen og Ungarn. Af økonomiske og helbreds-mæssige grunde savnede vi

8/4 1993 middag hos overborgmesteren i Dortmund. Fra venstre: Statsadvokat Frischmann (Ungarn) Peder Søegård og Lore Junge.

desværre mange kammerater fra flere lande.

For Tyskland mødte fire fra det meget aktive Berlin, én fra Oberhausen og én fra Dortmund. Fra Frankrig, vor vigtigste og stærkeste afdeling, kom præsidenten, Charles Desirat, kassereren Pierre Gouffault, Roger Bordage og Lulu Gouffault, fra Danmark Else Drejer og Peder Søegård.

ISK's sekretær for mindstedsanliggender, Karl Stenzel, Berlin, gjorde rede for situationen, særlig i Sachsenhausen.

Det er meget alvorligt, at »Museum der Nationen« er demonteret, udstillingsgenstandene, der tilhører og er opstillet af de respektive nationer, herunder Danmark, aner vi ikke hvad den tidligere, fungerende direktør Emig har gjort ved. Det synes at være det rene hærværk.

Emig påstod, at udstillingerne var rent kommunistiske. En bedømmelse, han antagelig også ville have anlagt ved besigtigelse af Frihedsmuseet i Churchillparken. Her forherliges jo også modstanden mod den tyske besættelse ganske énsidigt. Det har jo også for os været vanskeligt at få øje på besættelsens positive sider. Emig, og alt tyder desværre også på, at hans efterfølger og regeringen, vil anlægge det synspunkt, at museet ikke skal være énsidigt, men også skildre tysk »krigsindsats« og afkriminalisere Gestapos og SS' forbrydelser.

Mindestederne har længe været en torn i øjet på dem, der gerne så nazitidens uhyrlige forbrydelser glemt.

Skal røde trekanter fjernes?

Ligeså alvorligt er det, at Brandenburgeregningen og den nye direktør Morsch synes indstillet på at sløjfe anlægget ved krematoriet og fjerne de røde trekanter på obelisken samt skulpturen foran obelisken. Det rene hærværk. Begrundelsen er, at krematorieanlægget er forfaldent og ikke værd at rette op. De røde trekanter angribes for at være historieforvrængning, idet der jo også var andre med grønne, sorte, lilla osv. trekanter. Unge mennesker falder for denne kendsgerning, men overser, at de 18 røde trekanter symboliserer de 18 nationer i lejren. Endvidere fik alle udlændinge uden videre rød trekant - om de var asociale, kriminelle eller hvad som helst. Herudover skelnede vi jo ikke mellem trekanternes farve, der var prima kammerater med grøn

trekant og meget dårlige med rød.

Skulpturen symboliserer den historiske kendsgerning, at lejren blev befriet af polske og russiske troppeenheder.

Ethvert middel benyttes for at tilsløre den historiske sandhed.

Efter den oprørende brandstiftelse på den »jødiske barak 38« har 4 unge navere (bygningssnedkere) meldt sig for at finde en måde at medvirke ved genopbygningen af museumsbarakken, som regeringen ikke synes særlig oplagt til at bekoste. De fire unge var tilfredse ved mødet og redegjorde for deres ideer.

Mindestuen over de notoriske nazister og krigsforbrydere, der var internerede i lejren (Lager 7) fra 1945 til 1949, findes stadig, og en organisation, der kalder sig »Verein Verfolgtes der Stalinismus«, gør sig til talsmænd for disse personer, internerede efter aftale mellem de allierede.

Det kan tilføjes, at en engelsk historiker har beregnet de interneredes antal til ca. 115.000 i de engelske lejre, nogenlunde det samme i de amerikanske, flere gange 10.000 i de franske og 132.000 i de sovjetiske. Alle steder var forholdene præget af efterkrigstidens sult og elendighed, men det var ikke tilintetgørelseslejre.

Vi besluttede at henvende os til ministerpræsident Stolpe i Potsdam og spørge, hvad regeringen havde i sinde at foretage sig for at opfylde Europaparlamentets resolution

fra februar måned, som forlangte bevarelse af mindstederne og modsatte sig sammenblandingen af mindesmærker for KZ-lejrene med mindesmærker for lejrenes bødler.

Efter at have drøftet valg af generalsekretær og forskellige andre organisatoriske problemer afsluttedes forhandlingerne ved middagstid. Et stort organisatorisk problem for os er, at én af vore hovedkræfter, belgieren Otto Preuss, er syg og har måttet afstå fra arbejdet i længere tid. Vort håb står til, at han kan komme igen.

Under opholdet besøgte vi det gamle fængsel, »Steinwerk«, som nu er nyindrettet som museum. Det er meget fint, alsidigt og pædagogisk indrettet og skildrer Potsdams modstand mod nazismen fra 1933 til 1945.

Systematisk bliver kommunisters, socialdemokraters, religiøse og borgerliges modstand skildret. De tyske modstandsfolk blev ikke behandlet mindre grusomt med fængsling, tortur, mord og henrettelser end deres udenlandske medkæmpere. I det hele taget lærte vi i KZ-lejrene, at vi ikke skulle skelne mellem politiske, religiøse retninger eller vinklernes farve. Det var kun kammeratskabet, der talte. Museet i Dortmund ligger lige bag hovedbanegården og er et besøg værd.

Peder Søegård

8/4 1993 Dortmund. Med ryggen til: Den tjekkiske kammerat Heinz Junge, (Dortmund), Lewinski (Polen) og Charles Desirat (Frankrig).

8/4 1993 Kransenedlæggelse i Sachsenhausen. Fra venstre: Gabriella Schnorrenberg (Berlin).

De husker lejren ved Berlin

Den 18. april samledes 5-600 deltagere for at mindes 48-årsdagen for KZ-Sachsenhausens befrielse ved polske og sovjetiske troppeenheder.

Repræsenteret var Frankrig med 54 personer, Norge med 31, desuden var ISK (Internationale Sachsenhausen Komité) repræsenteret ved Levinski fra Polen, Telling fra Nederlandene, James fra Storbritannien, Mark Tilevitsch fra Rusland og Lilian Olsen fra Danmark. Tyskland var repræsenteret ved mange kammerater, især fra den meget aktive Berlinerafdeling.

Til stede var også den franske generalkonsul La Rose og landdagspræsident Herbert Knoblich (SPD).

Ved en højtidelighed foran obelisk blev der nedlagt kranse, heriblandt også en fra den danske forening.

Den nye direktør, Günter Morsch, Emigs efterfølger, talte uden for det tidligere »Museum der Nationen«, som Emig egenmægtigt havde fjernet og ødelagt, herunder også den danske afdeling.

Morsch forsikrede de udenlandske gæster, at historien om naziregimets ofre også i fremtiden stod i første række, men historien om lejrens anvendelse efter 1945 måtte ikke skjules, men skulle skildres adskilt fra KZ-lejren. **Den nedbrændte »jødebarak« 38 ville blive genopbygget, og sternerne til minde om dødsmarchen langs marchens rute, der var begået vandalisme mod, ville blive repareret og genopstillede.**

Ved den efterfølgende pressekongference lovede direktøren for de brandenburgske mindesteder (Brandenburg-

fængslet, Sachsenhausen og Ravensbrück) prof. dr. Jürgen Dittberner, at den i Potsdam besluttede »fornyelse« af mindestederne ville blive drøftet offentligt med alle meningsberettigede parter før afgørelser blev drøftet.

Ved krematoriet talte ISK's 86-årige præsident, Charles Desirat, og udtrykte de tidligere Sachsenhausenfangers harme over brandstiftelsen af blok 38 og Emigs vandalistiske nedlæggelse af det antifascistiske »Museum der Nationen«.

Allerede 3. februar forhandlede Heinz Junge på ISK's vegne med den grønne gruppe i Europaparlamentet og forlangte overfor Brandenburgregeringen en genoprettelse af dette museum, der skildrer de nationale antifascistiske modstandskampe. **Han krævede videre en undskyldning fra regeringen for det begåede hærværk.** Det drejede sig om et fremmedfjendtligt, chauvenistisk hærværk. **Han har ikke hørt fra regeringen.**

På trods af Morsch' og Dittberners udglattende og beroligende udtalelser ved pressemødet forblev mange Sachsenhausere skeptiske. Der var stadig kritiske spørgsmål, først og fremmest om afdelingen i lejr-museet, hvor naziaktivister, herunder SS-forbrydere og lejr-bødlerne, som efter allieret aftale var internerede 1945-50 i »Sonderlager«, beskrives som ofre for stalinismen. Og mange svar på kritiske spørgsmål udeblev.

Tilbage står dog, at der blev indledt en dialog med naziofrene og dermed et håb om enighed.

Lilian Olsen

Gode fremtidsplaner

Af Bergholt Holmgård

Formanden for Sachsenhausenforeningen Peder Søgård, Lilian Olsen fra Frihedsfonden og medlem af foreningen J. B. Holmgård har i Frihedsmuseet i København haft en længere samtale med den ny chef for Gedenkstätte Sachsenhausen, Günter Morsch, som har afløst den omstridte Gerhard Emig. Samtalerne blev overværet af Frihedsmuseets leder, Esben Kjeldbæk.

Peder Søgård redegjorde for sine kritiske synspunkter på udviklingen efter 1989, der tidligere har været udførligt omtalt i Pigtråd, og Morsch gav en redegørelse for planerne for nyindretningen af Gedenkstätte Sachsenhausen.

Han kunne oplyse, at der intet er fjernet af den tidligere internationale udstilling, som under Emig var blevet lukket. Alt materiale er bevaret. Han beklagede også de episoder, forgængerne havde fremkaldt.

Området for mindstedet Sachsenhausen vil blive udvidet med den tidligere Industriehof og den såkaldte Zone

II, hvor der var Sonderhäuser for prominente fanger og en særlejr for officerer og soldater fra de allierede magter.

Udstillingerne på området, både i det nybyggede museum ved lejrens indgang og lejr-museet i det tidligere fangekøkken, vil blive ændret. I den såkaldte »T-bygning« uden for selve fangelejren, hvor Inspektionen for alle KZ-lejre i Tyskland havde til huse, skal en ny lille udstilling gøre rede for denne bygnings anvendelse.

Også Klinkerwerk-området vil blive inddraget i mindstedet. Den arkitektoniske og kunstneriske udformning af mindstedet vil ikke blive ændret.

Den såkaldte Speziallager Nr. 7, betegnelsen for Sachsenhausen i årene 1945-50, hvor mellem 50.000 og 60.000 fanger - funktionærer fra stat, parti og militær, men også socialdemokrater og enkelte kommunister - var interneret, får sin egen udstilling med egen indgang og adskilt fra de øvrige udstillinger.

jbh

Besøg fra Berlin (øverst t.v.) Direktør Günter Morsch, Sachsenhausen, Esben Kjeldbæk (Frihedsmuseet Kbh.) redaktør J.B. Holmgård og Lilian Olsen.

Om aftenen den 4. maj i år blev mindemuren for de 38 grænsegendarmere, der omkom i tyske KZ-lejre, genindviet i Frøslevlejren. Over 1000 mennesker deltog ved denne begivenhed og den efterfølgende mindehøjtidelighed i anledning af 4. maj.

»Grænsegendarmeriets Fanekommando af 1969« stod vagt ved mindemuren og nedlagde blomster.

Der blev holdt taler af formanden for Told- og Skatteforbundet, Palle Castbak, og af regionschef for Told- og Skatteregion Sønderborg, Martin Frimann.

Der blev nedlagt adskillige kranser og blomster ved mindemuren.

Årsstævne i Frøslevlejren den 14. og 15. august 1993 for foreningen »Frøslevlejrens Venner«

Lørdag den 14. august:

- Kl. 11.30-12.30 Ankomst og indkvartering i Frøslevlejrens Kursuscenter.
- Kl. 13.00-13.30 Koncert ved Hovedtårnet af Padborg Jernbanekorkester.
- Kl. 13.30-13.45 Velkomst ved foreningens formand, oberst N.K. Nørgaard.
- Kl. 13.45-14.00 Tale ved Bøvs borgmester, Preben Johannsen.
- Kl. 14.00-14.30 Kransenedlægning ved mindesten midt i lejren. Mindeandagt ved pastor Marlys Uhrenholt, Bov Sogn.
- Kl. 14.30-15.30 Kaffebord i restauranten, bygning W 7.
- Kl. 15.30-16.30 Museer og udstillinger kan besøges.
- Kl. 16.30-17.30 Foredrag ved direktør Ole Lippmann, der også er formand for Frihedsfonden: »Fra ismetid til ? - nogle personlige betragtninger« (foredragssalen i K 5).
- Kl. 18.00-19.00 Middag i restauranten.
- Kl. 19.30-20.30 Foredrag ved bankdirektør Sven Hoffmann, tidligere chef for modstandsbevægelsen i Region III: »En nørrejydes oplevelser i Sønderjylland under besættelsen.«
- Kl. 20.30- Kaffe og kammeratligt samvær.

Søndag den 15. august:

- Kl. 07.55-08.10 Flaghejsning ved politimester Iver Møller.
  - Kl. 08.10-09.00 Morgenmad i restauranten.
  - Kl. 09.30-10.30 Foredrag ved købmand Ejnar Brøgger, tidligere mejeribestyrer: »Som jeg husker min fangetid« (Frøslevlejren-Neuengamme-Husum) (foredragssalen i K 5).
  - Kl. 10.30-12.00 Kaffepause. Derefter kan museer og udstillinger besøges.
  - Kl. 12.00-13.00 Frokost i restauranten - afslutning.
- Tilmelding kan ske til foreningens kasserer, N. C. Andersen, Volmersvej 5, 6330 Padborg.

Karen Nymand Nielsen

Mindehøjtidelighed 5. maj på Skamling

Årets mindehøjtidelighed ved Klokkestabelen på Skamlingsbanken blev traditionen tro atter afholdt i år. Programmet var følgende:

Samling ved Klokkestabelen

Velkomst ved formanden Sv. Hoffmann

Mindetale ved Jens Ege, Sønderborg

Nedlægning af kranser og blomster fra forskellige organisationer og private personer.

Malermester Jens Ege sagde bl.a.:

- Vi fødes jo alle som enere, men vi fødes ind i et fællesskab, som vi er afhængige af, thi ingen er sig selv nok. Det mærkes især i en tid, hvor handle- og ytringsfrihed ikke er en selvfølge. Tryk avler modtryk, det bekræftedes også dengang, og derfor var der nogen, der gik til modstand. Thi der, hvor man elsker, ofrer man. Det var det, vore kammerater gjorde. Men - for at deres indsats ikke skal være forgæves, må vi, der slap uskadt, stå sammen om at videreføre den ånd, der dengang gav vore kammerater mod og vilje til at kæmpe for fred og frihed.

Faner, kranser og blomster på Skamling den 5. maj

Faner: Modstandsbevægelsen i Region III - KZ-Neuengamme - HJVK 3223 - HJVK 3221 - Christiansfeld Idrætsforening - KZ-fanger, Ribe - Hjerndrup Idrætsforening - Telegrafregimenternes Idrætsforeninger - Forsvarsbrødrene i Kolding - Garderforeningen i Haderslev.

Kranser og blomster: Modstandsbevægelsen i Region III - Hjemmeværnet (HJVR III) - Landsforeningen af KZ-fanger i Neuengamme - De Dan-

ske Forsvarsbrødrene for Kolding og Omegn - Telegrafregimenternes Soldaterforening - Garderforeningen Haderslev - Grethe og Kristen Karstensen.

Der var ca. 250 personer mødt op til årets mindehøjtidelighed, heraf som sædvanlig et stort antal elever fra Skamlingsbankens Ungdomsskole.

Der var 62 personer, som deltog i frokostmødet. Tidligere politimester Iver Møller holdt talen over emnet: »Træk fra kapitulationen og retsopgøret i Sønderjylland«.

Vi håber senere at kunne bringe Iver Møllers tale, gerne i sin helhed.

F-k

Mindeord

Henry Christensen

Tidligere medlem af Horsens Byråd, sølvarbejder Henry Christensen, blev 79 år.

Efter Henrys ønske skulle hans jordiske rester testamenteres til Anatomisk Institut. Alle, der har kendt ham, vil vide, at dette sidste ønske var helt i overensstemmelse med den ånd, der altid prægede ham, offervilje og et aldrig svigtende kammeratskab.

Henry var horsensdreng - født i Frederiksberggade. Tidligt fik han arbejde på Horsens Sølvvarefabrik, et arbejde, han genoptog efter sit lange fængselsophold under besættelsen i de danske lejre, fængsler og tysk kz-lejr.

Den 22. juni 1941 blev Henry sammen med en lille gruppe horsensianere arresteret af det danske politi. 27 år gammel og nygift blev Henry

indsat i Horsens arrest. Herfra gik turen til Vestre Fængsel, hvorfra han - efter en paradisk samlebandsretssag - blev ført til Horserødlejren, den såkaldte kommunistlejr i Nordsjælland.

Omkring den 29. august 1943 besatte tyskerne lejren, og de, der ikke nåede at flygte, blev den 2. oktober ført til Københavns havn, hvorfra de blev sejlet til Swinemünde for derfra at blive overført til koncentrationslejren Stuttgart. De næste to år tilbragte Henry i denne umenneskelige lejr.

Da krigen var på det sidste, og den sovjetiske front rykkede nærmere, blev der givet ordre til at evakuere lejren. Alle fanger, der kunne gå, blev sendt af sted på den frygtelige døds-march mod ubestemt mål. Skildringen af denne barske march er kendt fra mange beretninger. Adskillige er de udsagn, der fortæller om Henrys mod, hjælpsomhed og offervilje under lejropholdet og døds-marchen, hvorfra de som levende lig blev befriet af sov-jethæren.

Efter krigen sad Henry i nogle år i Horsens byråd, valgt af DKP.

I muntert lag bidrog Henry gerne med en god sang eller historie. I sine senere år levede han dog en tilbagetrukket tilværelse, men trods svækket helbred var han altid parat med hjælp og gode råd til sine gamle venner og kammerater.

Henry mistede sin kone, Vera, sidste år, men efterlader to børn.

Steen Lykkeberg, Åle

Stig Østergaard Andersen

Forhenværende skoleinspektør Stig Østergaard Andersen, Næstved, blev 71 år.

Stig Østergaard Andersen tog eksamen fra Gedved Seminarium i 1945 efter en tid som aktiv i modstandsbevægelsen, hvor han blandt andet deltog i redningen af de danske jøder.

Efter eksamen blev Stig Østergaard Andersen ansat ved skolevæsenet i Næstved, hvor han var til sin pensionering.

Stig Østergaard Andersen var aktiv inden for Sudanmissionen.

Peter Juel Hansen

Den 16. februar får vi det budskab, at vort mangeårige medlem og kære ven, Peter Juel Hansen (Bageren), Svendsgade 7, 9000 Aalborg, er afgået ved døden 72 år gammel.

Juel har i meget lang tid haft besvær med helbredet, men efter hver nedtur er han kort efter mødt op med sit gode humør. Juel besøgte os i torsdags, og da var han sløj, og denne gang klarede han det ikke.

Vi vil ofte savne hans næsten ugentlige besøg, hvor snakken gik livligt. Juel var i flere år bestyrelsesmedlem i foreningen, han tog rundt på skoler og i foreninger og holdt foredrag, noget der interesserede ham meget. Men vi vil også ofte savne ham, idet han var den sidste, vi havde at henvise til, når vi blev bedt om noget sådant.

Under krigen var Juel meget aktiv i den såkaldte Onsild gruppe.

Børge Jensen

Holger Philipsen

Holger Philipsen, arkitekt, grafiker, tegner, journalist, frimærkeekspert m.m., Tværbommen 16, Gentofte, blev 80 år. Han var især kendt som far til tegneseriefiguren »Carl« og som opfinder af ordet »knallert«.

Under krigen leverede han satiriske tegninger til undergrundsbladet »Muldvarpen«, og efter krigen gik hans film »Gribedyret« om vikingernes ornamentik verden rundt. Holger Philipsen tegnede bl.a. 17 danske frimærker og fem færøske.

Niels Mätzen

Niels Mätzen, oberst, Kru-så, blev 84 år. Under Anden Verdenskrig blev han taget af tyskerne og sad først i Vestre Fængsel, Horserød-lejren og Shellhuset, indtil han blev overført til det tyske fængsel i Bützow. Han kom senere til Frøslevlejren, hvor han sad indtil befrielsen.

Fra posten som kommandant for Borrilejren blev han bataljonschef, først ved Bornholms Værn, senere ved 3. regiment i Viborg. Han sluttede sin karriere som oberst og chef for 1. regiment i Høvelte.

Christian Alkjær

Tidligere landsretssagfører Christian Alkjær, Silkeborg-hus, Gudenåvej 3, Silkeborg, blev 87 år gammel.

Christian Alkjær var student fra Metropolanskolen, hvor han fik sin eksamen i 1924. I 1931 blev han juridisk kandidat med første karakter.

I 1935 kom Christian Alkjær til Silkeborg og blev landsretssagfører hos overretssagfører Otto Bisgaard, hvor han virkede indtil 1969, hvorefter han gik i kompagniskab med advokat Erik Balle indtil 1981.

Christian Alkjær sad i 16 år i Silkeborg Byråd, valgt af de konservative, og i en periode var han viceborgmester.

I sine unge år redigerede Christian Alkjær en række studentblade og var aktiv i modstandskampen under 2. verdenskrig.

Vilfred Chr. Pedersen

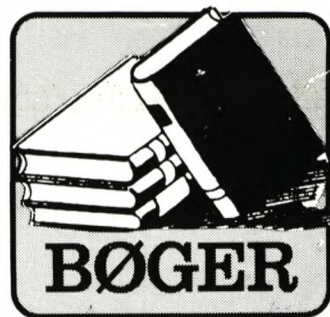
Påskelørdag den 10. april døde Vilfred Chr. Pedersen på plejehjemmet i Skagen. Vilfred med det engelske kodenavn Mustard/Beetroot blev 17. maj 1943 nedkastet som faldskærmsmand, uddannet i England, hvortil han kom efter en dramatisk rejse fra Nordafrika. En rejse han foretog sammen med Jens Paul Jensen, senere kendt under navnet Marokko.

Vilfred, der dengang gik under navnet Valde, arbejdede flere steder i Jylland, men længst i Aalborg sammen med Marokko Jensen - en tid hvor der skete meget i både Aalborg og det øvrige Nordjylland. Her i Frederikshavn afløste Valde Ejner Balling, der blev arresteret af politiet i Aalborg 18. august 1943, men blev befriet fra arresten kort efter.

Den 16. februar 1944 blev Vilfred Pedersen sendt til Sverige, og herfra fulgtes han den 27. marts samme år med Jens Paul Jensen til England. Her fortsatte begge deres tjeneste i allieret militær, indtil 1945.

Vilfred Pedersen, der var født i 1910, boede de seneste 23 år i Skagen, deraf de sidste to år på plejehjemmet, hvor han nød en omhyggelig pleje.

V.J.

Farce mellem 30-års-krigen og Hitlers krig

Manfred Spliedt: »Soldaten fra Haderslev« Roman. 178 sider 228.- kr. Forlaget Vindrose

Den 64-årige forfatter og journalist Manfred Spliedt, København, søn af en sønderjysk mor og en far, der var indvandrer fra Hamborg, be-kender sig vist stadig som god hjemmetysker. Herom udgav han 1975 romanen »Sådan en dum knægt«, tilegnet de 741 hjemmetyskere i Nordslesvig, som det lykkedes Hitler og hans håndgangne mænd i det tyske mindretal at presse ud i tysk krigstjeneste, hvor de faldt. Han har skrevet flere bøger.

Og nu foreligger en barsk skæbneroman »Soldaten fra Haderslev«, hvori han nok så frisk lader en Hauptsturmführer (kaptajn) Klaus Heinrich Theer, på flugt fra russerne i 1945, komme over grænsen, i det ydre garneret af en britisk officerskappe. Han vil fra dansk grund føre kampen videre mod de røde østfra.

Så sker kortslutningen. Han, der kan sin barndomsby Haderslevs historie forfra og bagfra, vågner op af en lang slummer. Nu er vi i samme by, men under 30-års-krigen. I 1627. Grotesk farce. En af den tids helte, Wallenstein, og Christian IV, og mange andre tumler rundt om SS-manden. Sammen oplever de mangt og meget.

En af bogens moraler er vist ganske enkelt, at krig altid er rå og fordømmende. Der er ingen moral, kunne man også sige. Den stærke, ham med magten bag sig, vinder. En del krukkeri og grovheder. Men sine steder underholdende og tankevækkende.

Johs. Rasmussen

ADRESSE- LISTE

SAMMENSLUTNINGEN AF DANSKE FANGER FRA FRIHEDSKAMPEN 1940-45

Fmd.: Jakob Jensen, Højager 12, 3230 Græsted. 42 29 19 41.
Skr.: Solveig Skjøtt, Dalsø Park 128, 3500 Lille Værløse. 42 48 56 74.
Kass.: Bernth Johannesson, Jacobysallé 16, 2th., 1806 Frederiksberg C, 31 31 86 86.
Bestyrelse: Villy Karlsson, Helge Kierulff, Hans Andersen, Else Drejer, Birgit Fischermann, Ove Laursen, Peter Møller Madsen, John Nielsen, Birgit Lærche og Lilian Olsen.

BUCHENWALD-KLUBBEN

Fmd.: Hans Andersen, Sløsevej 19, 4894 Øster Ulslev 53 86 55 59.
Kass.: Ernst Steen, Vendersgade 6, 1363 København K 33 12 85 95.
Sommer: Møststien 6, Vester Lyng, 4500 Nykøbing S. 53 41 01 20.

Odense: Carl Aage Hansen, Kærmindevej 25, 5000 Odense. 66 12 71 99.

Århus: Fmd.: Knud Andreasen, Stenbjerg Kirkevej 6, 7752 Snedsted. 97 93 83 11.

Kass./sekr.: Niels Vogensen, Stokrosevej 21, 8330 Beder, tf. 86 93 61 38.

Aalborg: Henning Jensen, Østerled 44, 9370 Hals, tf. 98 25 18 56.

DACHAU-KLUBBEN

Fmd.: John Nielsen, Margrethevej 28, Ejby, 4070 Kirke Hyllinge. 42 40 50 87.
Kass.: Ernst Nielsen, Strandagervej 9, Munckerup, 3250 Gilleleje. Giro 6 45 87 18. tf. 49 71 86 59.

LANDSFORENINGEN ERHVERVSHÆMMEDE FRA FRIHEDSKAMPEN

Fmd.: Bernth Johannesson, Jacobys Allé 16, 2.th., 1806 Frederiksberg C. 31 31 86 86.
Kass.: Richard Tue Andersen, Randersvej 75, 8200 Århus N. 86 16 92 42. Giro 5 43 27 23.

Omegnsafdelingen:

Fmd.: John Nielsen, Margrethevej 28, Ejby, 4070 Kirke Hyllinge, 42 40 50 87.
Kontoret: Kongevejen 252, 3.sal, 2830 Virum. 42 85 58 98. Giro 8 81 17 88. Kontortid for sociale sager: Tirsdag 10-12. Sommerferie: 3/6-31/8.

Esbjerg afd.: Fmd.: Marius Jensen, Jagtvænget 22, Hjerting, 6710 Esbjerg V. 75 11 64 18.

Kontor: Centret, Skolegade 54, 6700 Esbjerg. Åbent hver onsdag kl. 14-17.

Sydøstjysk afd.: Fmd.: Jens Jac. Jensen, Frederik den III vej st, 7000 Fredericia. 75 92 54 57.

Kontor: Vendersgade 28, tf. 75 93 29 73, åbent tirsdag 14-16.

Kolding: Kontor: Staldgården.

Åbent torsdag kl. 14-16. 75 53 18 84.

Odense afd.:

Fmd.: Minna Dahl, Præstegårdsvænget 16, 5210 Odense NV. 66 13 80 10.

Kass.: Ruth Gjersing, L.A. Ringsvej 92, 5230 Odense M, tf. 66 14 27 16.

Sydfyns afd.: Fmd. og konsulent: Hjarne Ditlevsen, Løkketoften 15, 5700 Svendborg. Kontor: tf. 62 20 15 52 (bedst kl. 08.00-11.00).

Sjællands afd.: Ove Laursen, Moseskrænten 3, Ganløse Bund, 3660 Stenløse 42 18 30 46.

Aalborg afd.: Fmd: Børge Dahl, Herskindsgade 9, 9000 Aalborg, 98 12 84 92.

Kontor v/ Børge Jensen, Østerbro 38, 9000 Aalborg. 9812 16 19. Åbent torsdage 12-17. Åbent for kammeratligt samvær torsdag 14-17.

Århus afd.: Fmd. Wilfred Thomsen, V. Stuckenbergsvej 25 st, 8210 Aarhus V, tf. 86 10 41 25.

Kass. Carlo Hansen, Randersvej 518, 8280 Trige, Tlf. 86 23 17 33.

Centrets adresse: Skovvangsvej 220, 8200 Århus N. 86 16 91 18 i åbningstiden: Tirsdag og torsdag kl. 10-12.

LANDSFORENINGEN GESTAPOFANGERNE

Fmd.: Frode Greve Rasmussen, Lyngdalvej 18, 8500 Grenaa, tf. 86 30 90 76.

Kass.: Else Bentzen, Nørre Boulevard 62, 8900 Randers, tf. 86 42 69 61, Giro 207 13 04.

Randers afd.: Fmd.: Frode Greve Rasmussen, Lyngdalvej 18, 8500 Grenå. 86 30 90 76.
Kass.: Ejnar Hulten, Møllevej 69, Hornbæk, 8900 Randers. 86 41 81 81.

Sjællands afd.: Fmd.: Axel Lauritzen, Lundtofteparken 42, 2 tv. 2800 Lyngby.

Kass.: Kaj Schack Grundahl, Tranevej 14, 2670 Greve. 42 90 16 00. Giro 170 30 72.

Århus afd.: Fmd. Edith Johansen, Sandkåsvej 2, 8210 Aarhus V, tf. 86 15 73 15.

Kass.: Henning de Place, Jordbrovej 23, 8200 Århus N, 86 10 17 41, giro 1 27 64 92.

FORENINGEN AF GESTAPOFANGER FRA BESÆTTELSEN

Fmd.: Solveig Skjøtt, Dalsø Park 128, 3500 Lille Værløse. 42 48 56 74.

Kass.: Salle Fischermann, Toftekærsvvej 28 C, 2820 Gentofte. 31 65 89 90.

HANNOVER-STÖCKEN

Fmd.: Peter Møller Madsen, Sjælør Boulevard 12, 2.tv., 2450 Kbh. SV. 31 16 60 98.

Kass.: Carl Adolf Sørensen, Egernvej 24, 8270 Højbjerg. 86 27 23 47.

HORSERØD

Fmd.: Villy Karlsson, Toftekærsvvej 116, 2860 Søborg. 39 69 86 62.

Kass.: Kaj Birkemose Petersen, Gl. Køge Landevej 251B, I-dør 2., 2650 Hvidovre. 31 49 20 62.

NEUENGAMME-FORENINGEN

Fmd.: Hans Bøjlund, Påbyvej 36, 6000 Kolding. 75 56 90 49.

Kass.: Søster Lærche, Immerkær 25, 2.tv., 2650 Hvidovre. 31 75 58 03.

RAVENSBRÜCK-GRUPPEN

Astrid Blumensaadt, Carlsgade 5, 5000 Odense C. 66 12 79 08.

SACHSENHAUSEN-FORENINGEN

Fmd.: Peder Sægård, Amerikavej, 7.4. th., 1756 København V. 31 23 02 14/55 44 10 32.

Kass.: Emmy Eskildsen, Nansensgade 22, 5000 Odense C. 66 11 92 52.

Odense: Evald Lægteskov, Granparken 128, 5240 Odense NØ. 66 10 24 15.

STUTTHOF-FORENINGEN

Fmd.: Helge Kierulff, Kidhøj 10, 2880 Bagsværd. 42 98 11 77.

Kass.: Hertha Berthelsen, Landlystvej 72, 2650 Hvidovre. 31 75 97 13.

THERESIENSTADT-FORENINGEN

Fmd.: Birgit Krasnik Fischermann, Fredensvej 1 A, 3, th., 2920 Charlottenlund. 31 63 82 55.

Kass.: Heinz E. Hess, Elverhøjvej 1 C, 2730 Herlev. 44 94 44 41.

Frihedsfondens postadresse er: Æbeløgade 1 st, th., 2100 København Ø. Telefon 39 27 35 00. Åbent tirsdag, onsdag og torsdag kl. 10-15.

Ferielukket 19/7-30/7 (begge dage incl.).

FERIEMULIGHEDER:

Anholt: Ejers af De Erhvervshæmmede. 12 senge. Adresse: 4. Maj-huset, 8582 Anholt by. Henv. til S.E.F. Skovvangsvej 220, 8200 Århus N. Telefon 86 16 91 18, i kontortiden eller Rich. Tue, 86 16 92 42 (sommerhus 86 55 84 64) Ansøgning om ophold i højsæsonen skriftligt senest den 1. februar.

Kegnæs: Ejers af Kammeraternes Hjælpefond. Se øverst bladets side 2.

»Nors Hovedgård«: Selvejende institution. 12 senge. Adresse: Hindingvej 38, Nors, 7700 Thisted. Henv.: Alex Bindeballe, 97 98 11 95.

Smidstruphytten: Ejers af Foreningen af Gestapofanger fra Besættelsen. 4 senge. Henv. til: Solveig Skjøtt, Dalsø Park 128, 3500 Lille Værløse. 42 48 56 74.